

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Управління активами та пасивами комерційного банку в умовах зростання фінансових ризиків

Виконав: студент 2 курсу, групи ФБС - 18 - мд
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
(код і назва спеціальності)

страхування»
Шеремета І.В.

освітньої програми фінанси, банківська справа та
(код і назва освітньої програми)

страхування

спеціалізації _____

(код і назва спеціалізації)

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування, доцент, к.е.н. Шапуров О.О.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування, професор, д.е.н. Метеленко Н.Г.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ**

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код та назва)

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(код та назва)

Спеціалізація _____

(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., проф.
Метеленко Н.Г.

« ____ » _____ 20 ____ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ**

Шереметі Івану Васильовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Управління активами та пасивами комерційного банку в умовах зростання фінансових ризиків

керівник роботи Шапуров О.О., к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «10» вересня 2019 року № 1538-с

2. Строк подання студентом роботи Дата згідно графіку захисту

3. Вихідні дані до роботи Публічна фінансова звітність банку, що розглядається в роботі. Літературні джерела. Фахові періодичні видання

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Теоретична частина. Управління активами та пасивами комерційного банку в умовах зростання фінансового ризику

Аналітична частина. Аналіз активів та пасивів комерційного банку

Проектна частина. Удосконалення управління активами та пасивами АТ «Ощадбанк»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис.1.1. Загальна схема етапів проведення морфологічного аналізу. Таблиця 1.1. Узагальнення підходів щодо визначення сутності поняття «управління активами та пасивами банку». Таблиця 1.2. Результати морфологічної декомпозиції поняття «управління активами та пасивами комерційного банку». Рис.1.2. Основні цілі банківського менеджменту в рамках управління активами і пасивами банку. Рис.1.3. Управління активами та пасивами комерційного банку в системі банківського менеджменту. Рис.1.4. Методологічні підходи оцінки ліквідності банку. Рис.1.5. Грошові потоки банку.

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанку» станом на 2019 р. Таблиця 2.1. Основні показники діяльності АТ " Ощадбанк ". Рис.2.1. Динаміка вартості активів АТ " Ощадбанк ". Рис.2.2. Динаміка кредитів та заборгованості клієнтів АТ " Ощадбанк ".

Таблиця 2.2. Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" (на 31.12.2016р.). Рис.2.3 Структура активів комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р. Таблиця 2.3. Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" (на 31.12.2017). Рис.2.4 Структура активів АТ "Ощадбанк" на 31.12.2017 р. Таблиця 2.4. Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" (на 31.12.2018 р.). Рис.2.5. Структура активів АТ "Ощадбанк" за 2018р. Таблиця 2.5. Динаміка складу та структури власного капіталу комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р. Таблиця 2.6. Динаміка складу та структури власного капіталу комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2017р. Таблиця 2.7. Динаміка складу та структури власного капіталу комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2017р. Таблиця 2.8. Коефіцієнтний аналіз достатності та функціональності власного капіталу АТ "Ощадбанк". Таблиця 2.9. Динаміка складу та структури зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2016р. Рис.2.6. Структура зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2016р. Таблиця 2.10. Динаміка складу та структури зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2017р. Рис.2.7. Структура зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2017р. Таблиця 2.11. Динаміка складу та структури зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2018р. Рис.2.8. Структура зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2017р. Таблиця 2.12. Коефіцієнтний аналіз зобов'язань АТ "Ощадбанк". Таблиця 3.1. Класифікація активів за чутливістю до процентного ризику. Таблиця 3.2. Згруповані дані балансу для розрахунку моделі гепу. Таблиця 3.3. Ефект від зміни процентних ставок на чисту процентну маржу. Таблиця 3.4. Класифіковані зобов'язання АТ «Ощадбанк» за строками. Таблиця 3.5. Розрахунок дюрації активів банку

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Шапуров О.О., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування	18.09	18.10
2	Шапуров О.О., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування.	18.10	19.11
3	Шапуров О.О., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування	19.11	12.12

7. Дата видачі завдання 10.09.2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Дослідження теоретичного аспекту управління активами та пасивами банку	25.09.2019	
2	Огляд літературних джерел з управління активами та пасивами банку	01.10.2019	
3	Збір даних та дослідження звітної документації АТ "Ощадбанк"	08.10.2019	
4	Аналіз фінансової діяльності АТ "Ощадбанк"	18.10.2019	
5	Розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління активами та пасивами банку	19.11.2019	

Студент _____
(підпис) _____
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) _____
(підпис) _____
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис) _____
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Шеремета І.В. Управління активами та пасивами комерційного банку в умовах зростання фінансових ризиків.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 072 - Фінанси, банківська справа та страхування, науковий керівник О.О. Шапуров. Інженерний інститут ЗНУ. Факультет економіки та менеджменту, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, 2020.

Сформовано теоретичну базу удосконалення управління активами та пасивами комерційного банку. Проаналізовано динаміку, склад та структуру активів та пасивів комерційного банку. Удосконалено управління активами та пасивами комерційного банку за допомогою застосування GEP – менеджменту та імунізації балансу.

Ключові слова: АКТИВИ, ПАСИВИ, GEP – МЕНЕДЖМЕНТ, ДЮРАЦІЯ, ІМУНІЗАЦІЯ

ABSTRACT

Sheremet I.V. Management of commercial bank's assets and liabilities amid increasing financial risks.

Qualifying final work obtaining a master's degree in higher education by specialty 072 - Finance, banking and insurance, scientific supervisor O.O.Shapurov. Engineering Institute ZNU, Faculty of Economics and Management, Department of Finance, Banking and Insurance. 2020.

A theoretical basis for improving the management of assets and liabilities of a commercial bank has been formed. The dynamics, composition and structure of assets and liabilities of a commercial bank have been analyzed. Management of commercial bank assets and liabilities through the use of GEP-management and balance immunization has been improved.

Keywords: ASSETS, PASSIVES, GEP - MANAGEMENT, DYURATION, IMMUNIZATION.

АННОТАЦИЯ

Шеремета И.В. Управление активами и пассивами коммерческого банка в условиях роста финансовых рисков.

Квалификационная выпускная работа на соискание степени высшего образования магистра по специальности 072 - Финансы, банковское дело и страхование, научный руководитель А.А. Шапуров. Инженерный институт ЗНУ. Факультет экономики и менеджмента, кафедра финансов, банковского дела и страхования, 2020.

Сформировано теоретическую базу совершенствования управления активами и пассивами коммерческого банка. Проанализирована динамика, состав и структуру активов и пассивов коммерческого банка. Усовершенствовано управление активами и пассивами коммерческого банка с помощью применения GEP - менеджмента и иммунизации баланса.

Ключевые слова: АКТИВЫ, ПАССИВЫ, GEP - МЕНЕДЖМЕНТ, ДЮРАЦИЯ, ИММУНИЗАЦИЯ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ.....	10
1.1. Теоретичні основи комплексного управління активами та пасивами комерційного банку.....	10
1.2. Методологічний підхід оцінки управління активами та пасивами комерційного банку.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АКТИВІВ ТА ПАСИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	28
2.1. Організаційно – фінансова характеристика АТ "Ощадбанк".....	28
2.2. Аналіз складу, динаміки та структури активів АТ "Ощадбанк".....	35
2.3. Аналіз пасивів АТ "Ощадбанк".....	41
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ АТ «ОЩАДБАНК».....	52
3.1. Застосування GEP – менеджменту в системі управління активами та пасивами АТ «Ощадбанк».....	52
3.2. Удосконалення управління активами та пасивами за допомогою імунізації балансу АТ «Ощадбанк».....	66
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних економічних та політичних умовах від стабільності функціонування банків залежить розвиток всієї фінансово-економічної системи. А перед керівництвом банківських установ постійно постають важливі проблеми щодо удосконалення управління фінансовими процесами банків. Це вимагає безперервного планування фінансової діяльності банку з метою недопущення кризи ліквідності та платоспроможності, в разі якщо буде необхідно терміново вилучити частину активів для виконання взятих на себе зобов'язань.

Як свідчать результати діяльності банків за останні роки їх фінансовий стан, залежить не тільки від прибутковості, але і від якості управління активами та пасивами. Процес управління активами та пасивами банківських установ, є головним елементом, який поєднує узгодження управлінських рішень й досягнення оптимальних пропорцій між обсягами та видами активних та пасивних операцій з метою оптимізації співвідношення між прибутковістю й рівнем банківських ризиків, що виникають в процесі управління. Виходячи з сьогоденного стану вітчизняного фінансового ринку, дослідження процесу управління активами та пасивами банку є актуальним питанням для вітчизняної банківської системи.

Мета й завдання дослідження. Метою роботи є удосконалення управління активами та пасивами комерційного банку в умовах зростання фінансового ризику

Для досягнення зазначеної мети сформульовано такі завдання:

- формування теоретичної бази удосконалення управління активами та пасивами комерційного банку;
- проаналізувати динаміку, склад та структуру активів та пасивів комерційного банку;
- удосконалити управління активами та пасивами комерційного банку за допомогою застосування GEP – менеджменту та імунізації балансу.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є активи та пасиви АТ«Ощадбанк».

Предметом дослідження є управління активами АТ«Ощадбанк»

Методи дослідження. Загальнонаукові методи: індукція, дедукція, аналіз, синтез, теоретичне моделювання, абстрагування; спеціальні методи: горизонтальний та вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, якісний аналіз активів, метод імунізації, метод GAP менеджменту

Матеріалами для дослідження стали: спеціальна література з проблем теорії та практики управління активами комерційним банком, нормативні документи, статистичні дані.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

удосконалено:

- управління активами та пасивами комерційного банку за допомогою імунізації балансу комерційного банку. Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок;

- управління активами та пасивами комерційного банку за допомогою GAP менеджменту. Для повної характеристики GAP менеджмент нами визначено три показники: показник гепу; індекс відсоткового ризику; вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку.

Практичне значення отриманих результатів. Розроблені в ході дослідження науково – практичні рекомендації можуть бути використані в діяльності АТ«Ощадбанк» та на інших комерційних банках України, що дозволить удосконалити та підвищити ефективність управління активами.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були представлені в доповіді на Міжнародній науково – практичній конференції «Вплив цифрової освіти на розвиток людського капіталу».

Публікації. Основні положення роботи опубліковано в матеріалах міжнародної науково-практичної конференції.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні документи, навчально – методична література, наукові публікації в періодичних

виданнях з питань управління активами та пасивами комерційного банку, а також фінансова звітність комерційних банків та зокрема АТ«Ощадбанк».

Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 87 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 13 рисунків та 6 додатків. Список використаних джерел налічує 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ

1.1. Теоретичні основи комплексного управління активами та пасивами комерційного банку

Комплексне управління активами і пасивами пропонує банкірам узгоджені правила, які використовуються на всіх рівнях банку, для формування благополуччя акціонерів і управління ризиками.

Доцільно зазначити, що управління активами і пасивами залишається головним пріоритетом фінансових інститутів та інституційних інвесторів. Зростання складності фінансових ринків висуває вищі вимоги до управління активами і пасивами.

Інвестори та менеджери банку повинні оцінювати багато факторів, серед яких ризик зміни процентних ставок, ризик деривативів, складні інвестиційні інструменти, ліквідність тощо.

Запровадження якісної системи управління активами і пасивами особливо актуальне для вітчизняних банків у період активного зростання і швидкоплинних ринкових умов.

Зумовлено це також феноменальним зростанням ринків капіталів та прогресом у теорії і технології аналізу ризиків.

Система управління активами і пасивами банку передбачає як теоретичну основу, так і практичні засоби і методи управління, які можуть бути використані у діяльності кожного конкретного банку.

На найвищому рівні управління активами і пасивами – це взаємозв'язок створення вартості компанії для акціонерів і управління ризиками із визначенням рентабельності, трансфертним ціноутворенням, законодавчими обмеженнями, вартістю кредиту, управлінням процентним ризиком і ліквідністю.

На операційному рівні ця система гарантує узгоджену діяльність усіх підрозділів, спрямовану на досягнення загальної мети.

Реалізація даної системи передбачає використання нових концепцій управління на всіх рівнях, а також упровадження нових технологій оцінювання і зіставлення звітів за діяльністю компанії і ризиками.

З точки зору корпоративного управління, управління активами і пасивами – це більше мистецтво управління, ніж наука, і не зважаючи на те, що йдеться про управління активами і пасивами як окрему концепцію, воно є невід’ємною частиною процесу управління сучасними банками.

Комплексне управління активами і пасивами банку передбачає реалізацію таких основних цілей як:

- збільшення доходів за акціями, тобто підвищення вартості банку для його акціонерів;
- покращення майбутнього для фінансових потоків, і як наслідок одержання більш високого рейтингу;
- підтримка достатнього рівня прибутковості;
- дотримання вимог щодо розміру власного капіталу не в збиток банку;
- підтримка ліквідності банку на необхідному рівні;
- управління ризиками, включаючи контроль гепів.

Для вирішення вище поставлених цілей комплексне управління активами і пасивами банку передбачає засоби і методи управління як на рівні стратегій управління, контролю за загальнобанківськими операціями, так і на рівні управління різними центрами прибутку і навіть на рівні відносин із клієнтами.

Управління активами і пасивами потрібно підтримувати наявністю достовірної інформації, яка містить архівну інформацію про сам банк і прогнози його розвитку загалом та загальне бачення управлінської структури. Хоча більша частина даної інформації доступна, неможливість її розміщення в зручному форматі є значною перешкодою в процесі управління активами і пасивами.

Уся ця інформація має бути зібрана для складання зручної та необхідної для діяльності звітності.

Рівень впровадження (і затрат) відображає концептуальне здійснення процедур управління активами і пасивами, яке дедалі стає складнішим через зростаючі потреби до детального і всебічного аналізу.

Одні банки розпочинають цей процес, використовуючи вже наявні інструменти, інші застосовують досконалі комп'ютерні програми.

У найширшому розумінні концепція управління активами і пасивами охоплює систему категорій, аналітичні показники та інструменти, техніку та методику аналізу [3].

Принципи та положення концепції управління активами і пасивами є основою для формування тактики і стратегії управління банком.

Отже, комплексне управління активами і пасивами стосується практично всіх сфер фінансового управління банком: стратегічного планування, оперативного управління, в тому числі аналізу і контролю, управління прибутком і ризиками, формування фінансового інструментарію.

Об'єктом управління активами і пасивами банку є фінансові потоки, відображені в динамічному банківському балансі.

Тому найважливішими складовими комплексного управління активами і пасивами банку є:

- формування оптимальної структури балансу банку з метою отримання максимальної дохідності;
- контроль за достатністю власного капіталу банку;
- визначення політики банку у сфері управління ліквідністю;
- ризик-менеджмент.

Процес управління активами і пасивами спрямований на залучення максимально допустимого обсягу ресурсів (як власних, так і залучених) і їх розміщення в максимально дохідні активи, що мають заданий рівень ліквідності і обмежений ризик. При цьому керівництво банку повинно максимізувати поточну вартість активів і оптимізувати кінцеві фінансові результати. Для цього важливо враховувати такі фінансові потоки, що впливають на звітну ефективність діяльності банку:

- одержання процентних доходів за всіма видами виданих кредитів і купонних цінних паперів, а також дивідендів за акціями і дисконта за векселями;
- зміну ринкової вартості портфеля цінних паперів;
- виплату процентів за залученими ресурсами всіх видів;
- чистий приплив (відплив) нових ресурсів (власних і залучених);
- зміну вартості активів, зумовлену необхідністю їх позапланової реалізації для виконання поточних зобов'язань чи переказу грошових коштів в інші види вкладень.

Якісне управління власним капіталом – один із найважливіших факторів надійної та прибуткової діяльності банківської установи.

Головна мета процесу управління банківським капіталом полягає в залученні та підтримці достатнього обсягу капіталу для розширення діяльності і створення захисту від ризиків, а також прогнозуванні його величини з урахуванням зростання обсягу балансових і позабалансових операцій, величини ризиків, що бере на себе банк, дотримання встановлених нормативними актами пропорцій між різними елементами капіталу з метою досягнення визначених банком параметрів.

Менеджери банку при розробці стратегії управління ліквідністю банку повинні завчасно передбачити можливі ситуації розвитку зовнішнього середовища і виробити жорсткі критерії створення резервів ліквідності та їх окремих складових. Крім цього, стратегія управління ліквідністю має передбачати свідому трансформацію активів і пасивів і їх основних співвідношень у бік формування стабільнішої структури банківських операцій.

Важливим елементом системи комплексного управління активами і пасивами банку є ризик-менеджмент. Сучасна методологія ризик-менеджменту використовує стандартизовану оцінку різних ризиків для того, щоб оцінити загальну вартість ризиків, під які підпадає банківська діяльність. Відповідно із запланованим рейтингом за допомогою комп'ютерної імітації виводяться необхідні вимоги до капіталу. На думку європейських спеціалістів, застосування орієнтованих на ризик/дохідність контрольних систем є кращим способом проведення повного аналізу ризиків.

Запровадження системи ризик-менеджменту дає змогу банку вирішити наступні завдання:

- оптимізувати очікувані прибутки і збитки;
- знизити волатильність прибутку;
- оптимізувати премії за ризик;
- підвищити фінансову стійкість та ін.

Управління ризиками дозволяє збільшити вартість банківської установи.

По-перше, ризик-менеджмент значно зменшує величину можливих втрат у результаті настання фінансової кризи за рахунок зменшення ймовірності настання екстремальних втрат.

По-друге, ризик-менеджмент зменшує суму податкових відрахувань за рахунок зменшення волатильності доходів.

Банківські установи, в тому числі вітчизняні, при комплексному управлінні активами і пасивами повинні дотримуватися таких принципів управління фінансовими потоками:

- банки мають дотримуватись вимог регулюючих органів;
- банки повинні контролювати ризик ліквідності, тобто створювати узгодження покриття активу балансу пасивом як за строками так і за сумами (оцінка за допомогою нормативів ліквідності);
- мобілізація відносно дешевших залучених і запозичених ресурсів;
- мінімізація витрат та орієнтація на потреби клієнтів;
- постійний аналіз фінансових ринків з метою залучення коштів за найнижчими цінами та їх якнайдорожче розміщення;
- оцінка банківських ризиків: процентного та ризику ліквідності.

Із вищенаведеного випливає, що комплексний підхід до управління активами і пасивами банку включає аналіз активів і пасивів, їх узгодженість, оцінку наявних ризиків, достатності капіталу та ефективності діяльності.

1.2. Методологічний підхід оцінки управління активами та пасивами комерційного банку.

Вагомим внесок у дослідження питань, щодо процесу управління активами та пасивами банківських установ, їх ефективності та забезпечення фінансової стійкості та стабільності зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, а саме: Вербицька О. О. [2], Довгань Ж. [3], Карчева Т.Г.[4], Колодізев О.М. [5], Ларионова И.В. [6], Литвинюк О.В. [7], Примостка Л.О. [8], Ротар Д.А. [9], Шварц О.В. [10], Шинкаренко О.М. [11], Vagner Iv. [12], Marshal J. [13], Sinkey J. [14], Rose P. [15]. Аналіз наукових напрацювань дозволив зробити висновок, що питання управління активами і пасивами банківських установ потребує подальшого дослідження.

Враховуючи масштаби та швидкість розповсюдження кризових ситуацій у фінансовому секторі країни, особливо важливим постає проблема підвищення усіма банківськими установами України рівня фінансової стійкості з урахуванням негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників.

В сучасних умовах фінансової нестабільності економіки України дослідженню поняття фінансової стійкості банку повинна приділятися значна увага, оскільки саме від якісного управління активами та пасивами банків та ефективності прийняття управлінських рішень, залежить фінансова стійкість, яка є запорукою розвитку банківського сектору економіки [16, с. 314].

Дослідженню визначення поняття «управління активами і пасивами банку» присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, але слід зазначити, що немає єдиної точки зору на визначення цього поняття. Тому доцільно провести морфологічний аналіз існуючих визначень поняття «управління активами і пасивами банку». Загальна схема етапів проведення морфологічного аналізу наведена на рис. 1.1.

Рис.1.1. Загальна схема етапів проведення морфологічного аналізу

Отже, розглянемо сутність поняття «управління активами і пасивами банку» в роботах різних авторів. Науково-практична база охоплює наступні визначення поняття «управління активами і пасивами банку» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Узагальнення підходів щодо визначення сутності поняття «управління активами та пасивами банку»

Автор, джерело	Зміст визначення
J. Sinkey [14, с. 234]	це скоординоване управління всім балансом банку, а не окремими його частинами, яке бере до уваги альтернативні ставки процента й ліквідності
P. Rose [15, с. 126]	полягає в формуванні стратегії і здійсненні заходів, які приводять структуру балансу у відповідності з його стратегічними програмами
Л. А. Ключко [17, с. 2]	передбачає усесторонню координацію між операціями по залученню і розміщенню ресурсів з метою оптимізації чистого доходу при мінімізації ризику зменшити або втратити ліквідність, ризику недостатності власного капіталу і процентного ризику
Д. А. Ротар [9, с. 18]	означає вибір такої стратегії управління, яка б забезпечувала досягнення цільової прибутковості, визначеною метою розвитку банку та мінімізувала б ризики
Н. Ю. Діденко [18, с. 43]	являється одним із ключових процесів управління банком, що охоплює всі сфери фінансового менеджменту, від якості якого залежить ефективність його діяльності та здатність вижити у конкурентному середовищі

Продовження таблиці 1.1

Автор, джерело	Зміст визначення
О. В. Швац [10, с. 23]	це цілеспрямований динамічний процес постійного регулювання структури активів і пасивів банківського балансу як єдиної системи, направлений на оптимізацію показника ризик/прибутковість у відповідності до визначених цілей
О. В. Литвинюк [7, с. 41]	розглядається як один із найважливіших чинників підвищення стабільності, фінансової стійкості, надійності, ліквідності та прибутковості фінансової діяльності банку
Л. О. Примостка [8, с. 249]	це скоординоване управління фінансами банку, в процесі якого через узгодження управлінських рішень та досягнення певних пропорцій між активними і пасивними операціями досягається кілька цілей, таких як підвищення прибутку, зниження ризиків, аналіз і контроль за ліквідністю, управління спредом
В. В. Зянько, Н. О. Коваль, О. В. Тепня [19, с. 236]	це загальна концепція, яка полягає в скоординованому управлінні фінансовими потоками банку, в процесі якого шляхом узгодження управлінських рішень та забезпечення певних пропорцій між активними й пасивними операціями досягається декілька цілей, таких як: підвищення прибутку, зниження ризиків, аналіз та контроль за ліквідністю, управління спредом тощо
Г. С. Панова, О. Б. Ширінська [5, с. 203]	розуміють скоординований процес управління вимогами та зобов'язаннями кредитної установи, тобто всім балансом, а не окремими його частинами
М. Колодізев, М. Чмутова, І. О. Губарева [5, с. 307]	це формування структури банківського балансу. При чому при управлінні активами та пасивами вирішується питання управління ризиками, прибутковістю та ліквідністю
І. В. Сало, [20, с. 205]	це основний процес, у межах якого банки планують і реалізують свої доходи та контролюють притаманні їх діяльності ризики
Iv. Vagner [12, с. 17]	це управління фінансовими ризиками будь-якої фінансової установи. Управління активами та пасивами - це формулювання стратегій та вжиття заходів щодо максимізації довгострокових доходів акціонерів, скоригованих на управління ризиками
О. Лобанов, О. Чугунов [21, с. 132]	ставить за мету прискіпливе балансування готівкових коштів, вкладень і зобов'язань, з тим, щоб звести до мінімуму зміни чистої вартості.
О. М. Шинкаренко [11]	являє собою процес оптимізації їх структури, при якому досягається забезпечення визначених стратегій та цілей фінансового менеджменту

Продовження таблиці 1.1

Автор, джерело	Зміст визначення
В. С. Стельмах, В. І. Міщенко [28, с. 99]	спрямоване на залучення максимально допустимого обсягу ресурсів та їх розміщення в максимально дохідні активи, що мають потрібний рівень ліквідності й обмежений рівень ризику
С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко [21, с. 437]	це вид діяльності, що фактично являє собою формування заходів, які приводять структуру банківського балансу у відповідність із його стратегічними цілями і програмами
J. Marshal, K. Vipul Bansal [13, с. 24]	трактують як спробу мінімізувати чутливість до цінового ризику за рахунок витримки певних пропорцій між активами та пасивами для досягнення цілей з одночасною мінімізацією ризику
Н. Ю. Фітас [1]	розглядає не як окрему концепцію чи один з видів діяльності банківського менеджменту, а як філософію управління всією банківською діяльністю, що дозволяє утримати не тільки конкурентну позицію на даний момент часу, а й забезпечити подальший розвиток банку
Національний Банк України [23]	це діяльність банку щодо проведення фінансових операцій з метою підтримання ліквідності, оптимізації ризиків його комерційної діяльності, хеджування таких ризиків, коригування валютних позицій банку, здійснення операцій, що належать до інвестиційної та фінансової діяльності банку

Отже, можна цілком впевнено стверджувати, що визначення підходів до управління активами та пасивами є досить проблематичним, оскільки процеси управління банківськими фінансами тісно взаємопов'язані й спрямовані на досягнення відразу кількох цілей, унаслідок чого це питання залежно від мети дослідження можна розглядати з різних позицій. Утім, висвітлені вище погляди не містять принципових суперечностей.

За результатами морфологічного аналізу можна визначити основні категорії, що характеризують сутнісну складову поняття «управління активами і пасивами банку». Як видно з табл. 1, автори для визначення сутності управління активами і пасивами банку використовують наступні основні категорії: управління, формування, процес, регулювання, балансування та оптимізація структури. Виходячи з того, що наведені категорії не є тотожними, можна дійти висновку, що це поняття не має чіткого визначення. Тому для більш глибокого розуміння змісту

поняття «управління активами і пасивами банку» виконаємо декомпозицію наведених у табл. 1 визначень на основні складові. Результати морфологічної декомпозиції сутності поняття «управління активами і пасивами банку» наведено у табл.1. 2.

Таблиця 1.2.

Результати морфологічної декомпозиції поняття «управління активами та пасивами комерційного банку»

Основна категорія	Складові поняття	Автори, що схиляються до даного твердження
1. Скоординоване управління	- всім балансом банку, а не окремими його частинами; - фінансами (фінансовими потоками) банку; - вимогами та зобов'язаннями банку; - операціями по залученню і розміщенню ресурсів банку;	Клюско Л. А. [17], Примостка Л. О. [8], Панова Г. С. [5], Ширінська О. Б. [5], Зянько В. В. [19], Ковал Н. О. [19], Тепня О. В. [19], Sinkey J. [12], Vagner Iv [12].
2. Формування	- структури балансу банку; - заходів управління активами і пасивами банку; - стратегії управління активами і пасивами банку;	Ротар Д. А. [9], Колодізев О. М. [5], Чмутова І. М. [30], Губарева І. О. [30], Козьменко С. М. [21], Шпиг Ф. І. [21], Волошко І. В. [21], Rose P. [15]
3. Процес управління	- банком; - всією банківською діяльністю;	Діденко Н. Ю. [18], Фітас Н. Ю. [1]
4. Регулювання, балансування, оптимізація структури	- активів і пасивів банку; - балансу банку; - готівкових коштів, вкладів і зобов'язань банку; - пропорцій між активами і пасивами банку;	Шварц О. В. [10], Лобанов О. [21], Чугунов О. [21], Шинкаренко О. М. [11], MarshalJ. [13], Vipul Bansa [13]

На наступному етапі морфологічного аналізу в межах аналізованих автора ми трактувань визначимо основні цілі банківського менеджменту в рамках управління активами і пасивами банку (рис. 1.2) [24, с. 8].

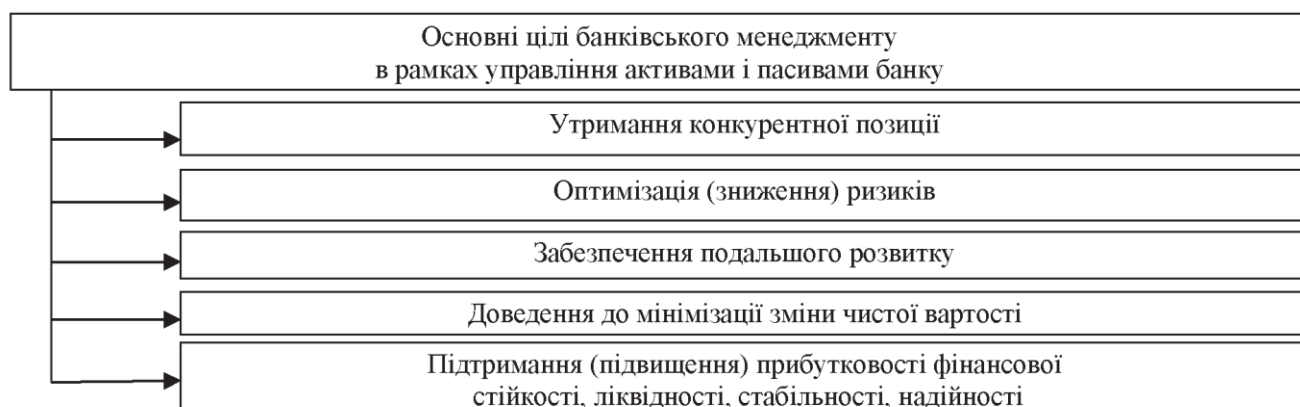

Рис.1.2. Основні цілі банківського менеджменту в рамках управління активами і пасивами банку

Таким чином, провівши морфологічний аналіз поняття «управління активами і пасивами банку» не можна заперечувати того, що існуючі визначення не є вичерпними. Отже необхідно розглядати управління активами і пасивами банку, зробивши акцент на поняття управління.

Однак, для того, щоб знайти встановити сутність даного процесу в системі менеджменту певного визначеного банку чи, навіть, банківської системи в цілому, необхідно розуміти весь механізм здійснення даного процесу. Тому для подальшого дослідження сутності управління активами і пасивами банку необхідно встановити місце цього процесу в управлінні банком в цілому (рис. 1.3).

На рис. 1.3 наведені наступні умовні позначки: Ю - відношення типу «базис-надбудова»; R2 - факторне відношення причинно- наслідкового зв'язку; ЯЗ - відношення типу «система-процес»; R4 - відношення залежності «фактор-відгук».

Представлена структурна модель дозволяє розробити відповідну онтологію предметної області, яка формує загальне уявлення про предмет дослідження та з'ясовує основні, фундаментальні принципи досліджуваного процесу [25, с. 316].

Система банківського менеджменту, що наведена на рис. 3 включає внутрішню складову, а саме банк, як фінансово-кредитну установу, та зовнішню складову, яка характеризується всією сукупністю суб'єктів, що здійснюють вплив на внутрішню складову. Процес управління активами і пасивами банку являє собою постійне зіставлення і регулювання показників балансу банківської установи з

метою підтримки прибутковості та мінімізації невинуватених ризиків. Сутність управління активами і пасивами банку полягає в гнучкому поєднанні протилежних вимог - максимізації прибутковості за обов'язкового додержання норм ліквідності.

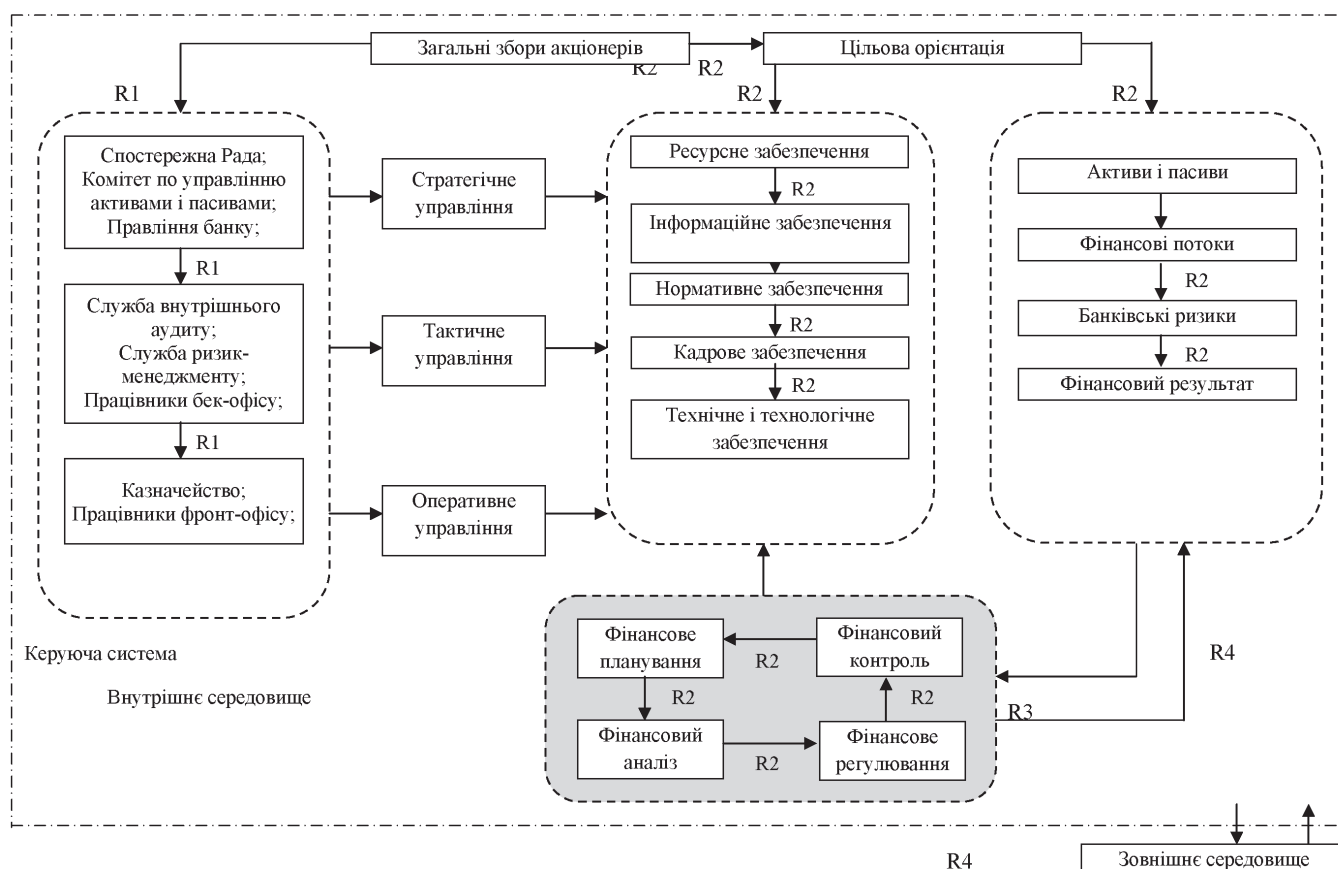

Рис.1.3. Управління активами та пасивами комерційного банку в системі банківського менеджменту

Управління активами і пасивами банку надає менеджменту можливість управляти ризиком відсоткових ставок та ризиком ліквідності координуванням рішень щодо джерел фінансування та напрямків розміщення коштів. Для оцінки ліквідності банку можуть використовуватися декілька методичних підходів (рис. 1.4).

Оцінка ліквідності банку на основі коефіцієнтів полягає в розрахунку низки коефіцієнтів, що характеризують ліквідність балансу, стабільність зобов'язань банку і потреби банку в додаткових ліквідних коштах [26, с. 17]. Різні коефіцієнти переважно розраховуються як співвідношення між обсягів активів і відповідних зобов'язань. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності у вигляді економічних нормативів

входить до складу обов'язкової звітності банків і використовуються регуляторами для контролю за рівнем ліквідності кредитних організацій.

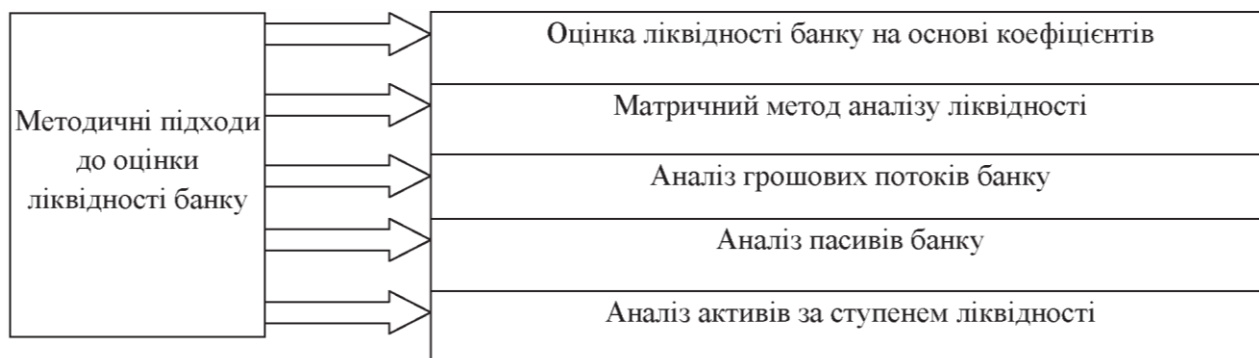

Рис.1.4. Методологічні підходи оцінки ліквідності банку

Визначають три основні групи коефіцієнтів: коефіцієнти для розрахунку обсягу і структури зобов'язань банку; коефіцієнти для визначення обсягу і структури ліквідних коштів, що знаходяться на балансі банку; коефіцієнти, що дають можливість визначити здатність виконання банком своїх зобов'язань за рахунок ліквідних активів [26, с. 17-18].

Значення обчислених коефіцієнтів порівнюються з нормативами Національного банку, середньогалузевими значеннями показників, або з рівнем, який визначений банками на основі їх практичного. Результати порівняльного аналізу дозволяють виявити загальні тенденції зміни ліквідності банку й ймовірність виникнення проблемних ситуацій, а також вжити відповідних заходів щодо поповнення ліквідних активів і зміцнення фінансової стабільності банку [26, с. 20].

Перевагами використання коефіцієнтного методу є його простота у застосування та доступність інформаційної бази. Недоліками є необхідність банку у значному обсягу створювати резерви, які можна було б розмістити у дохідні активи, а також неможливість комплексно оцінити загальну тенденцію зміни ліквідності балансу банку через використання окремих показників. Дані недоліки можна усунути, використовуючи методи непараметричної статистики на основі застосування динамічного індикатора [26, с. 18-19].

Матричний метод аналізу ліквідності полягає у побудові матриці фондування, де активи і пасиви подані за строками погашення. Це дає можливість відстежити

невідповідність між активами та пасивами за певними строками погашення (розрив), що дозволяє виявити дисбаланс і вчасно його нівелювати [27, с. 86].

При побудові матриці фондування у якості ознаки групування активів і пасивів використовують строки до погашення, які розподіляються на певну кількість часових інтервалів. У матриці строковість активів і пасивів збільшується відповідно зверху вниз і зліва направо. Елементи матриці заповнюються, використовуючи такий принцип: пасиви з найбільшим строком до погашення фінансують активи з максимальним строком до погашення. За рахунок надлишку ресурсів фінансуються активи з більш короткими строками погашення, тобто активи, що належать до наступного часового інтервалу тощо [27, с. 87].

Перевагою такого підходу є комплексність бачення - всі активи і пасиви згруповані в одній таблиці. Недоліком матричного методу є відсутність інформації про обсяги закритих позицій. Це передбачає, що причиною зміни чистого процентного доходу є виключно відкриті позиції ліквідності [27, с. 89].

Аналіз грошових потоків банку полягає у визначенні дисбалансу між очікуваними протягом певного періоду надходженнями і відповідно ними потенційними напрямками використання коштів. При цьому особливістю методу є те, що усі надходження банку розглядаються як єдиний потік без диференціації за джерелами фінансування, що є недоліком використання даного методу [28, с. 125].

Показником, який характеризує стан ліквідної позиції банку, є розрив ліквідності (GAP) - різниця між сумою надходжень і сумою використання коштів. Якщо наявні ліквідні засоби за обсяги перевищують їх використання, то існує додатний розрив ліквідності ($GAP > 0$). Це той надлишок ліквідних засобів, який необхідно швидко інвестування в дохідні активи до виникнення потреби в грошових коштах. Коли потреби в ліквідних засобах за обсягом перевищують їх наявність, то банк має від'ємний розрив (дефіцит) ліквідності ($GAP < 0$) і перед ним постає завдання пошуку найдешевших і найдоступніших джерел поповнення ліквідних коштів [28, с. 127]. Вхідний та вихідний потоки банку зображено на рис. 1.5.

Рис.1.5. Грошові потоки банку

Метод аналізу платіжних потоків є найкращим методом для внутрішнього аналізу, оскільки його основою є аналіз чинників (вхідних і вихідних платіжних потоків), які дають змогу визначити ліквідну позицію банку. Проте його точність визначатиметься тим, наскільки вдало спеціалісти банку зможуть спрогнозувати поведінку клієнтів, наскільки великий обсяг операцій [8, с. 236]. Аналіз пасивів передбачає поділ джерел коштів на категорії, що здійснюють з урахуванням рівня ймовірності їх вилучення. На першому етапі класифікують ресурси за ступенем їх стабільності [8, с. 240; 20 с. 158].

На другому етапі визначають рівень резерву коштів у ліквідній формі за кожною групою ресурсів. Аналіз має виявити рівень осідання коштів та визначити стабільні залишки за кожною групою зобов'язань. У кінцевому підсумку це дасть можливість виявити загальні тенденції зміни стабільної ресурсної бази. На третьому - необхідно чітко розподілити кошти з кожної групи зобов'язань на фінансування відповідної групи активів.

Перевагами методу аналізу пасивів є надання детальної інформації про стан і структуру пасивів. Недоліком даного методу є відсутність єдиного підходу до класифікації груп пасивів, недостатнє приділення уваги термінам закінчення конкретних депозитів та кредитів при формуванні резерву ліквідності, що може спричинити його надмірність або дефіцит [20, с. 162].

Групування активів за ступенем ліквідності є одним із методів аналізу ліквідності, за яким визначається питома вага кожної групи активів у загальних активах та їх співвідношення [29, с. 47].

Поняття ліквідності тісно пов'язане із активами та пасивами, оскільки активи характеризують розміщення та використання залучених банком коштів, пасиви відображають джерела фінансових ресурсів банку, а ліквідність характеризує взаємозв'язок між ними [30, с. 226].

Активи та пасиви повинні бути збалансованими за строками та сумами, інакше може виникнути ризик ліквідності, що зумовить неспроможність банку відповісти за своїми зобов'язаннями. У зв'язку з цим окрім методу групування активів за ступенем ліквідності в аналізі використовують метод агрегованого балансу. Суть даного методу полягає у зіставленні активів, згрупованих за ступенем ліквідності та розміщених у порядку зменшення ліквідності, та пасивів, де зобов'язання згруповані за строками погашення й розміщення у порядку збільшення строковості.

Певні групи активів повинні бути закріпленими за певними групами пасивів, що є обов'язковою умовою для забезпечення збалансованої ліквідності банку [30, с. 226; 31, с. 431].

Згідно з принципом портфельних обмежень, розмір онкольних зобов'язань повинен бути повністю забезпечений первинними (касові активи) і вторинними (ліквідні державні цінні папери) ліквідними резервами. Строкові й інші зобов'язання повинні використовуватися на кредитні операції, а також в вкладення в цінні папери і покривати їх повністю. Власний капітал банку використовується на фінансування основних засобів, нематеріальних активів, інвестицій і інших іммобілізованих активів, покривати їх повністю, а уразі надлишку повинен використовуватися на покриття кредитних операцій і формування касових активів.

Для одержання об'єктивних результатів, які сприяють підвищенню ефективності функціонування банку, у комплексному аналізі ліквідності банку доцільно виділити такі етапи його проведення:

1 етап - уточнення об'єктів, цілі і завдання аналізу, розробка плану аналітичної роботи;

2 етап - розробка система різних показників, за допомогою яких характеризується об'єкт аналізу;

3 етап - збір та підготовка до аналізу необхідної інформації;

4 етап - фактичні результати порівнюються з показниками плану звітного періоду, фактичними даними минулих років (періодів), основними показниками банків-конкурентів тощо;

5 етап - зібрана інформація детально аналізується різними методами економічного аналізу ліквідності банку;

6 етап - виявляються відхилення фактично отриманих результатів від планових або нормативних, а також причини цих відхилень і можливості їх усунення;

7 етап - на підставі результатів аналізу пропонуються рекомендації щодо удосконалення управління активно-пасивними операціями.

Аналіз та оцінку ліквідності банку доцільно здійснювати шляхом оцінки ліквідності на основі коефіцієнтів, аналізу активів за ступенем ліквідності та складанням агрегованого балансу банку.

Підсумовуючи всі наведені характеристики системи управління активами та пасивами банку, пропонується управління активами і пасивами банку розуміти як процес цілеспрямованого впливу на банківські активи і пасиви за допомогою обраних методів чи систем заходів в режимі детермінованої програми (регламенту) задля досягнення поставлених цілей. Також в результаті дослідження виокремлені методичні підходи управління активами і пасивами банку.

Перспективним напрямом подальшого дослідження є розробка системи управління активами і пасивами. Для ефективного управління активами та пасивами банку повинна бути розроблена відповідна система управління. Основними елементами, якої є об'єкти – фінансові потоки, відображені в банківському балансі та розглядається як структурна модель, що описує фінансову структуру та стан

банку на певний фіксований момент часу, суб'єкти управління - охоплюють всі структурні рівні управління активами та пасивами банку.

Таким чином можна сформулювати основні висновки до розділу 1:

1) Запропоновано комплексний підхід до управління активами та пасивами комерційного банку. Комплексний підхід до управління активами і пасивами банку включає аналіз активів і пасивів, їх узгодженість, оцінку наявних ризиків, достатності капіталу та ефективності діяльності.

2) Підсумовуючи всі наведені характеристики системи управління активами та пасивами банку, пропонується управління активами і пасивами банку розуміти як процес цілеспрямованого впливу на банківські активи і пасиви за допомогою обраних методів чи систем заходів в режимі детермінованої програми (регламенту) задля досягнення поставлених цілей. Також в результаті дослідження виокремленні методичні підходи управління активами і пасивами банку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ АКТИВІВ ТА ПАСИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

2.1. Організаційно – фінансова характеристика АТ " Ощадбанк "

Публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» - банківська установа, утворена відповідно до розпорядження Президента України від 20 травня 1999 року №106 (106/99-рп), постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 1999 року №876 (876-99-п) шляхом перетворення Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку у відкрите акціонерне товариство. Банк є правонаступником Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку, зареєстрованого Національним банком 31 грудня 1991 року за №4. Банк у своїй діяльності керується Конституцією і Законами України «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», «Про акціонерні товариства» та іншими законодавчими актами, нормативно-правовими актами Національного банку, Статутом ВАТ «Державний ощадний банк України» та Положенням про Львівське обласне управління ВАТ «Державний ощадний банк України».

АТ «Ощадбанк» - одна з найбільших фінансово-банківських установ в Україні, яка стабільно працює в умовах постійної конкуренції на ринку банківських послуг та прагне бути сучасним конкурентоспроможним банком. Банк має найбільшу мережу установ – понад 6000, тут працює майже чверть банківського персоналу України.

Це єдиний банк, який відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» має закріплену законом державну гарантію збереження вкладів громадян та їх видачі за першою вимогою.

Стратегія банку спрямована на максимальний розвиток роздрібного бізнесу та створення умов для повного банківського обслуговування корпоративних клієнтів.

Маючи статус державного банку, АТ «Ощадбанк» прагне бути уособленням

стабільності, впевненості та динамічного розвитку, національним надбанням держави та символом її респектабельності.

Сьогодні послугами банку користуються всі категорії населення, що зумовлює провідну позицію банку на ринку роздрібних банківських послуг України. Зважаючи на соціальну спрямованість, банк націлений на збереження широкої присутності в усіх регіонах України.

Ощадбанк є членом таких організацій: Асоціація «Українська спілка учасників платіжного ринку» (СУПР). Асоціація українських банків (АУБ). Асоціація «Українські Фондові Торговці». ВАТ «Українська біржа». ВАТ «УкрКарт». Всесвітній Інститут Ощадних Банків (ВІОБ). ЗАТ «Українська фондова біржа». Міжнародна платіжна система MasterCard Worldwide. Міжнародна платіжна система VISA Intl. Незалежна асоціація банків України (НАБУ). ПрАТ «Всеукраїнський депозитарій цінних паперів» (ВДЦП). ПрАТ «Фондова біржа ПФТС». Професійна асоціація реєстраторів та депозитаріїв (ПАРД). Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем «ЕМА». Українська міжбанківська валютна біржа (УМВБ). Український кредитно-банківський союз (УКБС), SWIFT.

Організаційна структура банку - це склад відділів, служб і підрозділів в апараті управління, системна їх організація, характер підпорядкованості та підзвітності один одному і вищому органу управління, а також набір координаційних і інформаційних зв'язків, порядок розподілу функцій управління по різних рівнях і підрозділам управлінської ієрархії.

Організаційна структура включає засоби розподілу різних видів діяльності між складовими структури та координації діяльності цих складових, що використовуються для досягнення цілей.

Організаційну структуру АТ «Ощадбанк» можна розглянути на рис.1. Організаційну структуру банку визначають двома моментами:

- структурою управління банком;
 - структурою його функціональних підрозділів та служб;
 - структура управління державного банку складається з:
- 1.вищого органу управління;

2.виконавчого органу управління;

3.контролю.

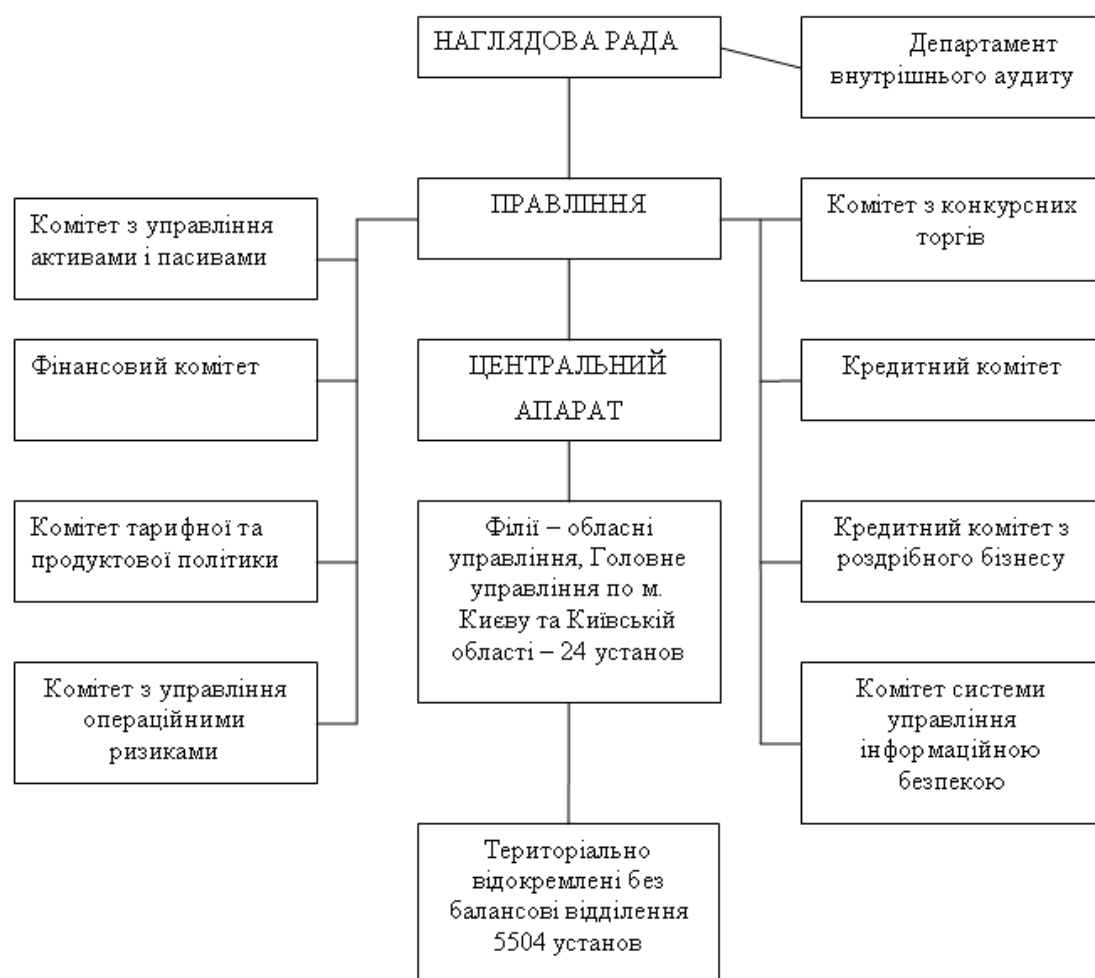

Рис. 2.1. Організаційна структура АТ «Ощадбанку» станом на 2019 р.

Вищим органом управління державного банку є наглядова рада, що здійснює контроль за діяльністю правління Банку з метою збереження залучених у вклади грошових коштів, забезпечення їх повернення вкладникам та захисту інтересів держави, як акціонера Банку та інші функції, визначені Законом України " Про банки і банківську діяльність". У своїй діяльності наглядова рада Банку керується Законом України " Про банки і банківську діяльність" іншими актами законодавства та Статутом Банку. Наглядова рада не втручається в оперативну діяльність Банку.

До компетенції наглядової ради належить прийняття рішень щодо:

- визначення основних напрямів діяльності банку та затвердження звітів про їх виконання;
- затвердження річних результатів діяльності Банку, включаючи його дочірні підприємства;
- розроблення та затвердження положення про ревізійну комісію Банку, призначення персонального та кількісного складу ревізійної комісії, дострокове припинення повноважень призначеного персональному складу ревізійної комісії або окремого з її членів;
- затвердження звітів та висновків ревізійної комісії та зовнішнього аудитора;
- інвестування у статутні фонди юридичних осіб (у вигляді придбання акцій, часток, паїв);
- участі банку в банківських холдингових групах, фінансових холдингових групах та про перелік повноважень, які передаються банком таким банківським об'єднанням;
- випуску акцій банку на підставі актів Кабінету Міністрів;
- розподілу прибутку та покриття збитків;
- затвердження положення про правління Банку та визначення кількісного складу правління;
- затвердження персонального складу правління, призначення і звільнення з посади заступників голови правління Банку та членів правління Банку, в тому числі за поданням голови правління Банку, укладення з ними контрактів;
- контроль за діяльністю правління Банку;
- визначення зовнішнього аудитора;
- встановлення порядку проведення ревізій та контролю за фінансово-господарською діяльністю Банку;
- затвердження умов оплати праці та матеріального стимулювання голови, заступників голови та членів правління Банку;
- вирішення питання про притягнення до матеріальної та дисциплінарної відповідальності голови правління, заступників голови правління та членів правління у випадках, передбачених законодавством;

- заслуховування звітів правління з основних питань діяльності Банку та затвердження зведеного балансу Банку;

- виконання інших функцій відповідно до законодавства та Статуту Банку.

До компетенції правління Банку належать:

- організація виконання рішень наглядової ради щодо діяльності Банку;
- підготовка відповідних матеріалів та пропозицій з питань, які відповідно до законодавства, цього Статуту та рішень наглядової ради підлягають розгляду та вирішенню наглядовою радою;[1]

- розгляд проектів документів Банку, затвердження яких належить до компетенції наглядової ради;

- затвердження стратегічних та поточних планів діяльності Банку, бізнес-плану, планового балансу та бюджету;

- розгляд річного фінансового звіту і балансу Банку, подання їх на затвердження наглядовій раді;

- організація діяльності Банку, обліку та звітності, внутрішньобанківського контролю за автоматизацією банківських операцій;

- затвердження правил, процедури та інших внутрішніх документів Банку, крім тих, затвердження яких належить до компетенції наглядової ради;

- затвердження програми здійснення внутрішнього контролю з метою протидії легалізації (відмиванню) грошей, отриманих злочинним шляхом;

- розгляд питань оперативної діяльності Банку та його структурних підрозділів.

Банк у своїй структурі має служби, які не виконують банківських операцій, а забезпечують нормальне функціонування Банку. До них належать: відділ бухгалтерської звітності та контролю, служба господарського обслуговування, служба інформатики і автоматизації, служба охорони.

АТ "Ощадбанк" забезпечує касове обслуговування як своїх клієнтів, так і клієнтів інших комерційних банків. Для цього між клієнтом і банком укладається договір на розрахунково-касове обслуговування.

АТ "Ощадбанк" - активний учасник ринку грошових переказів фізичних осіб

і співпрацює з банками близького і далекого зарубіжжя, країн СНД. Для максимально якісного та швидкого обслуговування клієнтів пропонує різні види грошових переказів:

- з відкриттям рахунку;
- без відкриття рахунку;
- у національній валюті;
- іноземній валюті;
- на користь фізичних осіб;
- на користь юридичних осіб;
- по всій Україні;
- за кордон.

Ощадбанк здійснює міжнародні термінові перекази по 7 міжнародним платіжним системам: Western Union (долари США), Migom (долари США, російські рублі), Blizko (долари США, Євро, російські рублі), Coinstar (долари США, Євро), Interexpress (долари США, Євро), Xpress Money (тільки виплата переказів в доларах США), Vigo (тільки виплата переказів в доларах США). Крім цього по системі Western Union можна переказати в межах України також і гривню.

АТ "Ощадбанк" пропонує своїм клієнтам переказати грошові кошти в іноземній і національній валюті за межі України і по Україні одним із наступних способів:

- через кореспондентські рахунки банку, тобто здійснити "банківський" переказ. Виплата такого переказу можлива вже через 2-3 дні після відправлення, або в інший строк, який відправник може указати в платіжному документі;

- по системам міжнародних переказів, тобто здійснити терміновий переказ. Такий переказ можна отримати вже через 15 хвилин після відправлення.

Основні показники діяльності АТ "Ощадбанк" наведені в таблиці 2.1.

З табл.2.1. можна простежити зростання вартості активів комерційного банку на 3%, порівнюючи 2018р. з 2016р.. Динаміка вартості активів наведена на рис.2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності АТ " Ощадбанк "

Показники	2016р.	2017р.	2018р.	Відх (+,-)
Активи, тис.грн	210607214	233842496	217786209	7178995
Власний капітал, тис.грн	15740187	31251629	18561669	2821482
Кредити та заборгованість клієнтів, тис.грн	65946584	74502538	67543176	1596592
Інвестиції в цінні папери, тис.грн	77650074	98104393	116590238	38940164
Кошти клієнтів, тис.грн	145586238	150151178	154016447	8430209

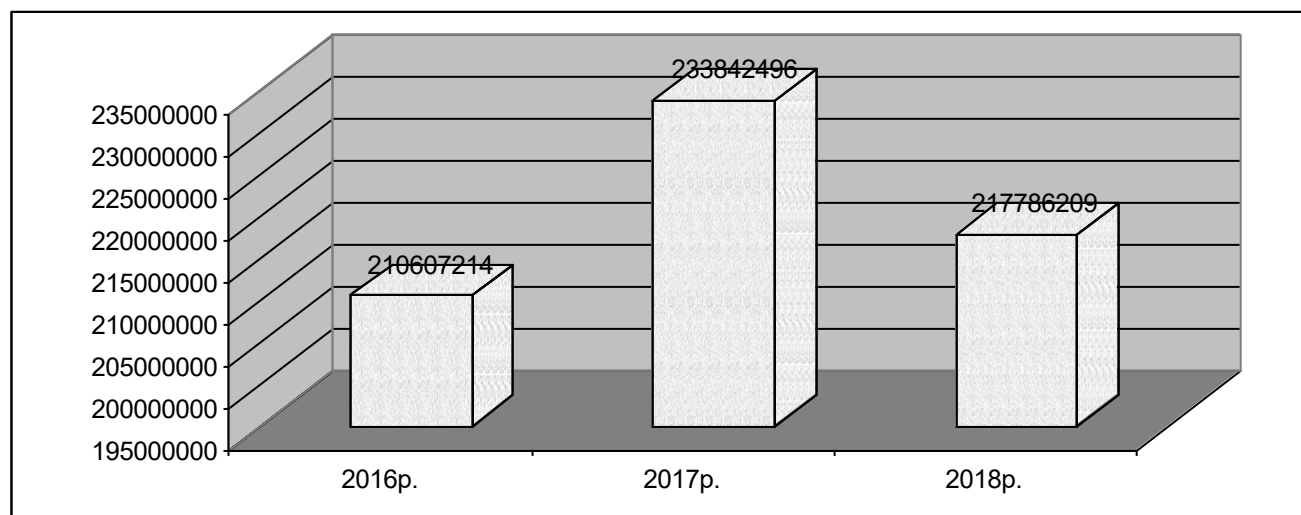

Рис.2.1. Динаміка вартості активів АТ " Ощадбанк "

За період 2016-2018рр. вартість власних коштів збільшилось на 2821482 тис.грн (18%). Зростання власного капіталу відбувається за рахунок акціонерів банку (збільшення акціонерного капіталу).

АТ "Ощадбанк " має проблеми з вартістю наданих кредитних коштів. Порівнюючи 2018р. з 2017р. вартість кредитів та заборгованості клієнтів зменшилась на 6959362 тис.грн.

Динаміка кредитів та заборгованості наведена на рис.2.2.

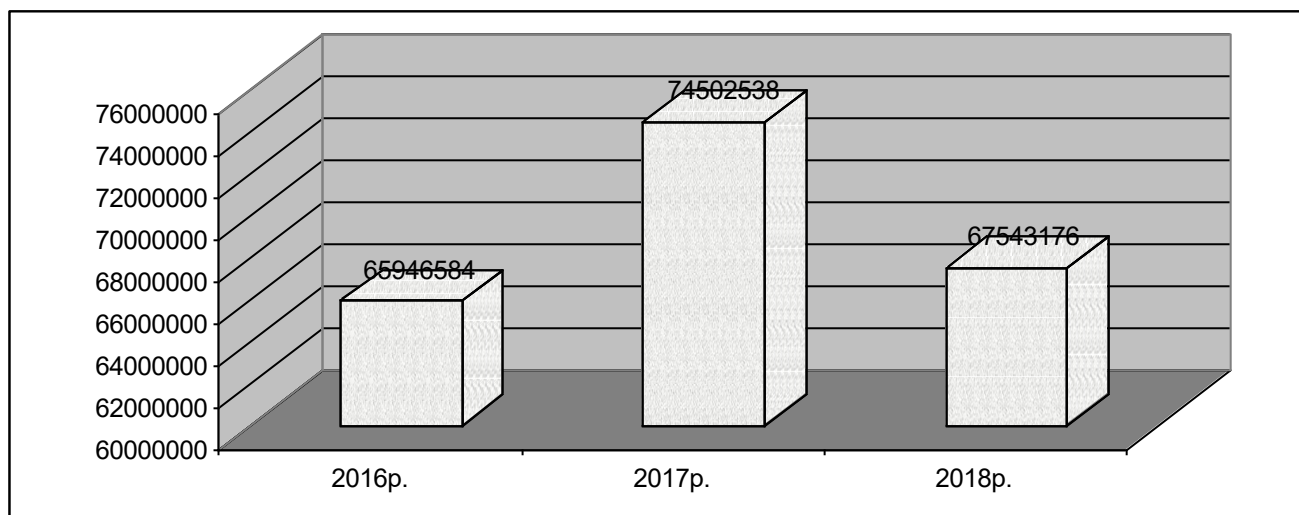

Рис.2.2. Динаміка кредитів та заборгованості клієнтів АТ " Ощадбанк "

На жаль збільшення кредитів не підтверджує їх якість. Погіршення якості кредитного портфелю можна розглянути виходячи з показника знецінення кредитів. Вартість знецінених кредитів, оцінених на індивідуальній основі за останні 3 роки значно збільшилось.

Вартість інвестицій в цінні папери з кожним роком зростає. Абсолютний показник збільшився майже в 1,5 рази.

Кошти клієнтів мають теж зростаючу тенденцію, хоча і повільну, але стабільну. Вартісний показник коштів клієнтів збільшився на 8430209 тис.грн (5,7%).

2.2. Аналіз складу, динаміки та структури активів АТ " Ощадбанк "

Дослідження активів банку полягає у використанні аналітичних прийомів, спрямованих на визначення загального обсягу коштів, які знаходяться у розпорядженні банку, їх структури і динаміки в аналітичному періоді.

Загальний аналіз активів банку ґрунтується на застосуванні методик вертикального та горизонтального аналізу (як і при аналізі пасивів), які передбачають обчислення та подальшу оцінку наступних показників:

- процент співвідношення окремих показників з агрегованим показником;
- абсолютні зміни кінцевих показників порівняно з початковими (базисними);
- темпи росту або приросту показників в аналітичному періоді.

В процесі вертикального або структурного аналізу активів визначається питома вага активів за їх цільовим використанням, ступенем ліквідності, рівнем доходності, а також склад та структура кожного виду активів. Результат цього аналізу використовується в процесі оцінки якості складу активів та їх оптимізації.

Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" за 2016 р. наведена в табл.2.2.

Відповідно до таблиці 2.2 вартість грошові коштів та коштів в банках зменшились на 18181 млн.грн (77,68%).

Позитивна тенденція зростання фінансових активів, за період 2016р. їх вартість зросла більш ніж у 1,5 рази (темп зростання 169,86%).

Таблиця 2.2

Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" (на 31.12.2016р.)

Показники	Попередн ий період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Грошові кошти та кошти в банках	23407554	14,71	41589490	19,75	18181936	177,68	77,68
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	10095933	6,34	17148763	8,14	7052830	169,86	69,86
Кредити та заборгованість клієнтів	65462189	41,14	65946584	31,31	484395	100,74	0,74
Інвестиції в цінні папери (цінні папери в портфелі на продаж та до погашення)	54637837	34,33	77650074	36,87	23012237	142,12	42,12
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	24800	0,02	24800	0,01	0	100,00	0,00
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	299817	0,19	271521	0,13	-28296	90,56	-9,44
Відстрочений податковий актив	80672	0,05	0	0,00	-80672	0,00	-100,00

Показники	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Основні засоби та нематеріальні активи	3945327	2,48	6535809	3,10	2590482	165,66	65,66
Інші активи	1178882	0,74	1440173	0,68	261291	122,16	22,16
Усього активів	159133011	100,00	210607214	100,00	51474203	132,35	32,35

Зазнав стагнації показник кредитів та заборгованості клієнтів. Порівнюючи звітний та базовий період абсолютний показник зріс тільки на 0,74%.

Показник цінних паперів на продаж зріс на 42,12%. Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії залишилися без змін.

Динамічні тенденції зростання простежуються за показниками основних засобів та інших фінансових активів, темп зростання за перших – 165,66%, за другим – 122,16%. Загальна вартість активів за період 2015-2016рр. збільшилась на 51,474 млрд.грн (32,35 %).

Перші позиції у структурі активів до 2016р. займали кредити та заборгованість клієнтів (41,14%). У 2016р. найбільшу питому вагу мають інвестиції в цінні папери (36,87%). Питома вага розглянутих груп активів займає майже 70% загальної вартості. Структура активів комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р. наведена на рис. 2.3.

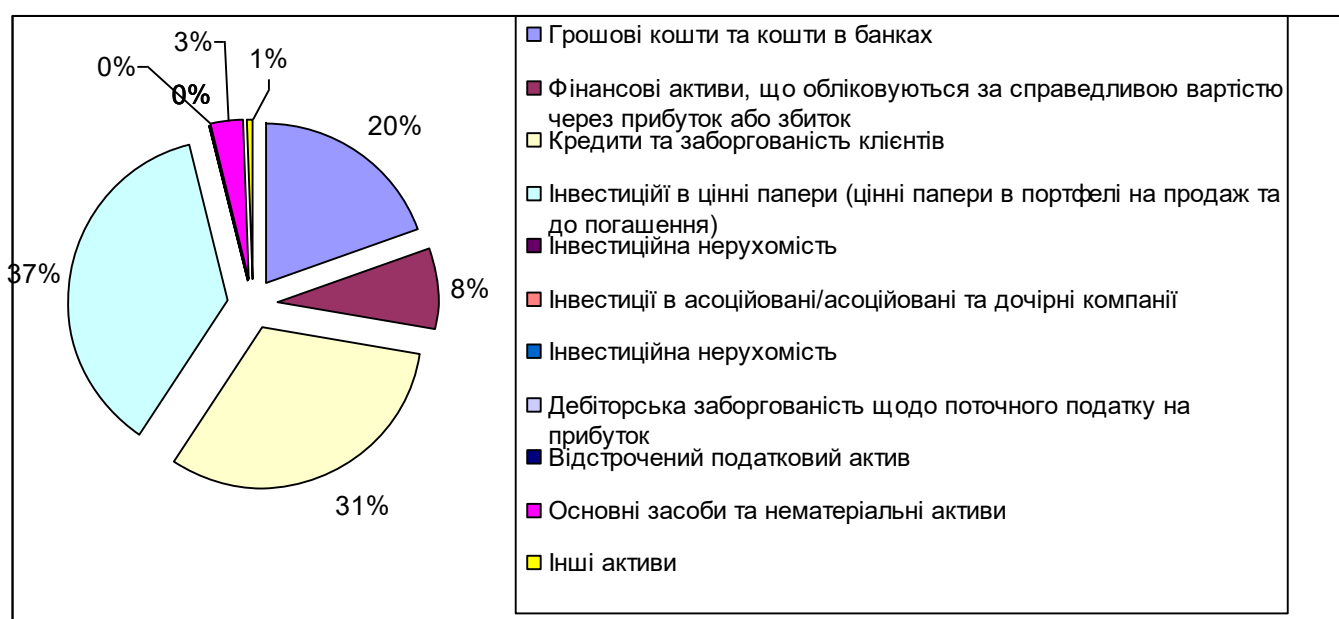

Рис.2.3 Структура активів комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р.

Аналіз динаміки та структури активів за 2017р. наведено в таблиці 2.3.

За період 2016-2017рр. зменшилась вартість грошових коштів та коштів в банках на 29,65 %.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" (на 31.12.2017)

Найменування статей активів	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Грошові кошти та кошти в банках	41589490	19,75	29257258	12,51	-12332232	70,35	-29,65
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	17148763	8,14	21767424	9,31	4618661	126,93	26,93
Кредити та заборгованість клієнтів	65946584	31,31	74502538	31,86	8555954	112,97	12,97
Інвестиції в цінні папери (цінні папери в портфелі на продаж та до погашення)	77650074	36,87	98104393	41,95	20454319	126,34	26,34
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	24800	0,01	24800	0,01	0	100,00	0,00
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	271521	0,13	294694	0,13	23173	108,53	8,53
Основні засоби та нематеріальні активи	6535809	3,10	7614578	3,26	1078769	116,51	16,51
Інші активи	1440173	0,68	2276811	0,97	836638	158,09	58,09
Усього активів	210607214	100,00	233842496	100,00	23235282	111,03	11,03

Всі інші показники мають тенденцію збільшення:

- фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток зросли на 26,93%;

- вартість кредитів та заборгованості клієнтів збільшилась на 8555954 тис.грн (12,97%);

- зростання вартості інвестицій в цінні папери склало 20454319 тис.грн (26,34%);

- темп зростання вартості основних засобів та нематеріальних активів – 116,51%;

Загальна вартість активів збільшилась на 11,03%, що свідчить про нарощування обсягів операцій АТ "Ощадбанк".

Структура активів комерційного банку за 2017р. наведена на рис.2.4

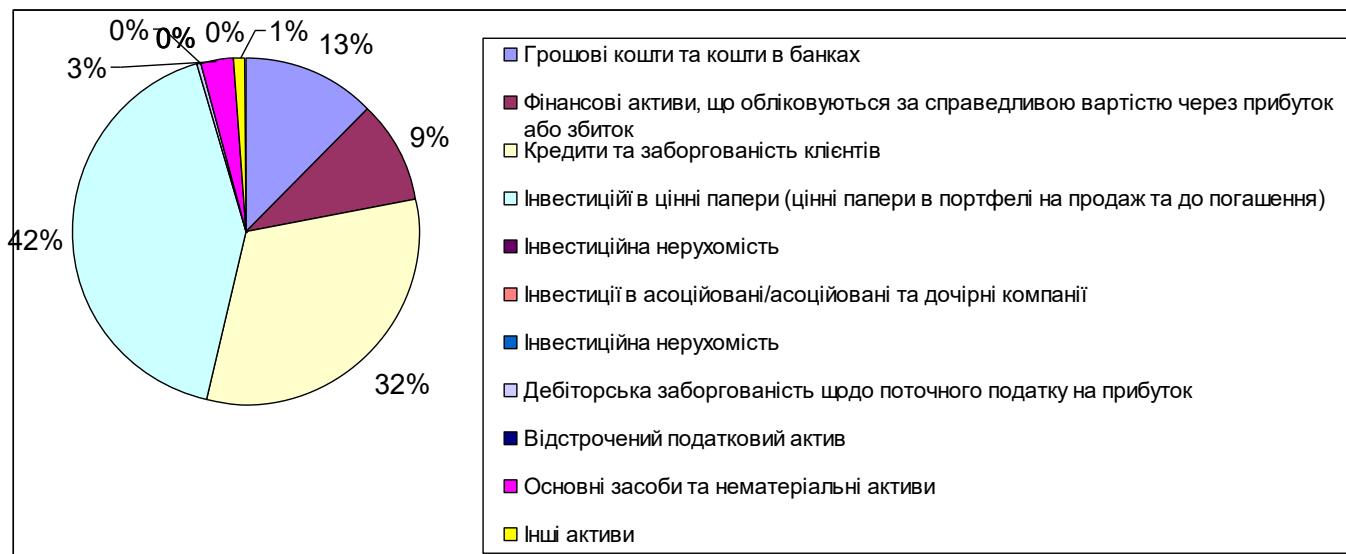

Рис.2.4 Структура активів АТ "Ощадбанк" на 31.12.2017 р.

Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" за 2018р. наведена в таб.2.4

Таблиця 2.4

Динаміка та структура активів АТ "Ощадбанк" (на 31.12.2018 р.)

Найменування статей активів	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Грошові кошти та кошти в банках	29257258	12,51	21545102	9,89	-7712156	73,64	-26,36
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	21767424	9,31	0	0,00	-21767424	0,00	-100,00
Кредити та заборгованість клієнтів	74502538	31,86	67543176	31,01	-6959362	90,66	-9,34
Інвестиції в цінні папери (цінні папери в портфелі на продаж та до погашення)	98104393	41,95	116590238	53,53	18485845	118,84	18,84

Продовження таблиці 2.4

Найменування статей активів	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Інвестиційна нерухомість	0	0,00	796869	0,37	796869	*	*
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	24800	0,01	24800	0,01	0	100,00	0,00
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	294694	0,13	267324	0,12	-27370	90,71	-9,29
Основні засоби та нематеріальні активи	7614578	3,26	8953527	4,11	1338949	117,58	17,58
Інші активи	2276811	0,97	2065173	0,95	-211638	90,70	-9,30
Усього активів	233842496	100	217786209	100	-16056287	93,13	-6,87

Структура активів АТ "Ощадбанк" за 2018р. наведена на рис.2.5.

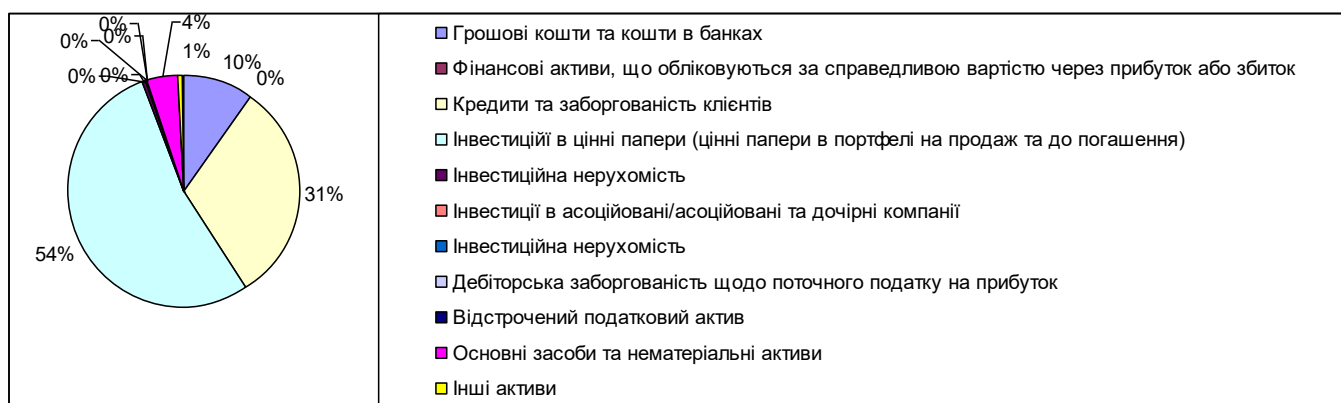

Рис.2.5. Структура активів АТ "Ощадбанк" за 2018р.

Вартість грошових коштів та коштів у банку продовжується зменшуватись. Темп зростання показника складає 73,64%.

У 2018р. немає показника фінансового активу, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток.

Вартість кредитів теж має тенденцію до зменшення. Темп зростання кредитного портфелю 2018р. склав 90,66%.

Зростає питома вага інвестицій в загальній вартості активів. В більшості випадків АТ "Ощадбанк" вкладає кошти в єврооблігації..

Позитивний факт зростання вартості основних засобів та нематеріальних активів. Їх вартість зросла на 17,58%.

В перше за останні 3 роки простежується спадна тенденція загальної вартості активів. Вартість активів АТ "Ощадбанк" у 2018р. зменшилась на 16056287 тис.грн (6,87%).

2.3. Аналіз пасивів АТ "Ощадбанк"

В економічній літературі відсутній єдиний підхід до розуміння сутності пасивів фінансово – господарської діяльності комерційного банку. Зокрема, можна виділити два основних підходи:

1) за першим науковим підходом зміст досліджуваного терміну ототожнюється з поняттям «фінансові ресурси» комерційного банку. Так, наприклад, А. Єпіфанов під ресурсним потенціалом банку розуміє сукупність власних, залучених та позичкових коштів банку, що перебувають у безпосередньому його розпорядженні і використовуються на його розсуд для здійснення банківської діяльності ;

2) за другим науковим підходом поняття «ресурсний потенціал» та «фінансові ресурси» не є тотожними. При цьому враховується, що категорія потенціалу враховує перспективи досягнення певним результатів. Такого підходу дотримується, наприклад, М. Савлук, на думку якого ресурсний потенціал банку – це потенційні можливості його формувати свої ресурси. З певними можливостями банку пов'язаний також ресурсний потенціал у розумінні О. Васюренка та І. Федосік, за визначенням яких ресурсний потенціал комерційного банку – це сукупність усіх фінансових коштів банку, які знаходяться в безпосередньому його розпорядженні, і ресурсів, які можуть бути залучені банками внаслідок проведення ефективної повномасштабної банківської діяльності, прибутку або збитку внаслідок проведення активних операцій

На сьогодні в економічній літературі відсутній єдиний методологічний підхід до оцінки пасивів фінансово – господарської діяльності комерційного банку.

Основні завдання оцінки пасивів банку можна сформулювати наступним чином:

- оцінка динаміки, складу і структури пасивів (фінансових ресурсів) банку;
- аналіз динаміки і структури капіталу банку, його достатності;
- оцінка динаміки, складу і структури зобов'язань банку;
- оцінка раціональності формування фінансових ресурсів банку та їх структури.

Однією з важливих проблем, що постають перед банками є залучення та підтримка достатнього обсягу капіталу. За економічним змістом поняття власного капіталу належить насамперед до коштів власників, внесених ними на свій ризик. Ризик власників полягає в тому, що дохідність власного капіталу може бути низькою або діяльність спричиниться до збитків і банк стане банкрутом, через що вони втратять свої кошти. Банківський власний капітал складається з акціонерного капіталу, резервів та нерозподіленого прибутку, хоча може включати й інші елементи згідно з регулюючими правилами конкретної країни. Основною частиною власного капіталу як за розмірами, так і за значенням є статутний капітал, що формується з акціонерного або приватного капіталу шляхом емісії акцій чи внесків засновників.

Власний капітал банку відіграє роль своєрідного буфера, який поглинає втрати від реалізації різноманітних ризиків. Капітал слугує захистом для коштів вкладників і кредиторів, оскільки збитки від кредитних, інвестиційних, валютних операцій банку, зловживань, помилок списуються за рахунок резервів, які не входять до складу капіталу [6]. Розмір банківського капіталу істотно впливає на рівень надійності та довіри до банку з боку суспільства.

Динаміка складу та структури власного капіталу комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р. наведена в таблиці 2.5.

Статутний капітал АТ "Ощадбанк" збільшився на 4955520 тис.грн (16,43%). Резерви переоцінки зросли майже в 5 разів.

Таблиця 2.5

**Динаміка складу та структури власного капіталу
комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р.**

Показники	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Статутний капітал	30153460	410,79	35108980	223,05	4955520	116,43	16,43
Резерви переоцінки	393215	5,36	2397749	15,23	2004534	609,78	509,78
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-23206271	-316,14	-21766542	-138,29	1439729	93,80	-6,20
Усього власного капіталу	7340404	100,00	15740187	100,00	8399783	214,43	114,43

АТ "Ощадбанк" несе значні збитки. Непокритий збиток за 2016р. складає 21766542 тис.грн. Позитивний факт його зменшення в порівнянні з попереднім періодом на 6,2%.

Загальна вартість власного капіталу зросла на 114,43%.

Динаміка складу та структури власного капіталу комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2017р. наведена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

**Динаміка складу та структури власного капіталу
комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2017р.**

Показники	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Статутний капітал	35108980	223,05	49724980	159,11	14616000	141,63	41,63
Резерви переоцінки	2397749	15,23	2547542	8,15	149793	106,25	6,25
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-21766542	-138,29	-21020893	-67,26	745649	96,57	-3,43
Усього власного капіталу	15740187	100	31251629	100	15511442	198,55	98,55

Динаміка складу та структури власного капіталу комерційного банку АТ "УкрСиббанк" за 2018р. наведена в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка складу та структури власного капіталу
комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2017р.

Показники	Поперед- ній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростан ня, %	Темп приросту, %
Статутний капітал	49724980	159,11	49724980	267,89	0	100,00	0,00
Резерви переоцінки	2547542	8,15	2052483	11,06	-495059	80,57	-19,43
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-21020893	-67,26	-33215794	-178,95	-12194901	158,01	58,01
Усього власного капіталу	31251629	100	18561669	100	-12689960	59,39	-40,61

Вартість статутного капіталу у 2018р. статична та без змін, його структура збільшилась у зв'язку з зростаючою збитковістю.

Резерви переоцінки теж мають статичні тенденції. Питома вага резервів переоцінки зменшилась на -19,43 %.

Непокритий збиток зріс на 12194901 тис.грн, відхилення за структурою складає -111,69 в.п.

Загальна вартість власного капіталу АТ "Ощадбанк" скоротилась на 12689960 тис.грн (40,61%).

Проведемо коефіцієнтний аналіз власного капіталу комерційного банку.

Зазначені коефіцієнти у таблиці 2.8. характеризують з того чи іншого боку функціональне призначення власного капіталу банку.

У зв'язку зі зростанням власного капіталу та зменшенням зобов'язань перший коефіцієнт збільшився на 0,012 (1,2%), тобто комерційний банк почав залучати більше власного капіталу та структура пасивів стала майже 10/90.

АТ "Ощадбанк" використовує значну кількість залучених коштів, тому питома вага власного капіталу дорівнює 0,09 (9%).

Таблиця 2.8

Коефіцієнтний аналіз достатності та функціональності
власного капіталу АТ "Ощадбанк"

Показники, млн.грн	2016р.	2017р.	2018 р.	Відх (+,-)
Активи (пасиви)	210607214	233842496	217786209	7178995
Власний капітал	15740187	31251629	18561669	2821482
Зобов'язання банку	194867027	202590867	199224540	4357513
Робочі активи	186626321	204141000	207743689	21117368
Ризикові активи	122367578	119194073	113758454	-8609123,6
Співвідношення власного капіталу та залучених коштів	0,081	0,154	0,093	0,012
Співвідношення власного капіталу та активів (пасивів)	0,075	0,134	0,085	0,010
Співвідношення власного капіталу та робочих активів	0,084	0,153	0,089	0,005
Співвідношення власного капіталу та ризикових активів	0,129	0,262	0,163	0,035

Робочі (дохідні активи) з кожним роком зростають, але зростання власного капіталу іде більшими темпами, що вплинуло на збільшення співвідношення власного капіталу та робочих активів – 0,005 (або 0,5%).

Збільшення вартості власного капіталу теж вплинуло на перевищення його над ризикованими активами, коефіцієнт збільшився на 0,035 (3,5%).

Перейдемо до аналізу зобов'язань банку.

Під зобов'язаннями банку слід розуміти вимоги до активів банківської установи, що зобов'язують її сплатити фіксовану суму коштів у визначений час у майбутньому. У бухгалтерському обліку до зобов'язань включають кошти на поточних рахунках клієнтів; кредиторську заборгованість, заборгованість за нарахованими процентами та відстрочену дебіторську заборгованість за доходами, але не включають доходи, прибуток та внутрішньо-банківські розрахунки.

В економічній літературі зобов'язання заведено поділяти на залучені та запозичені кошти. Залучені кошти є найбільшою частиною зобов'язань банку. Це основне джерело формування ресурсів банку, які спрямовуються на проведення активних операцій. До залучених коштів банку належать залишки коштів на поточних, бюджетних рахунках клієнтів, депозитні вклади фізичних та юридичних осіб, вклади до запитання, залишки на пластикових платіжних картах, кредиторська

заборгованість тощо.

Динаміка складу та структури зобов'язань комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2016р. наведена в таблиці 2.9., та на рис.2.6.

Таблиця 2.9

Динаміка складу та структури зобов'язань
АТ "Ощадбанк" за 2016р.

Показники	Поперед- ній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростан- ня, %	Темп приросту, %
Кошти банків	16557088	10,91	4639317	2,38	-11917771	28,0201	-71,98
Кошти клієнтів	94269726	62,10	145586238	74,71	51316512	154,436	54,4358
Інші залучені кошти	36698651	24,18	40458707	20,76	3760056	110,246	10,2458
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,00	374063	0,19	374063	*	*
Інші зобов'язання	1731009	1,14	1001614	0,51	-729395	57,863	-42,137
Субординований борг	2536133	1,67	2807088	1,44	270955	110,684	10,6838
Усього зобов'язань:	151792607	100,00	194867027	100,00	43074420	128,377	28,3772

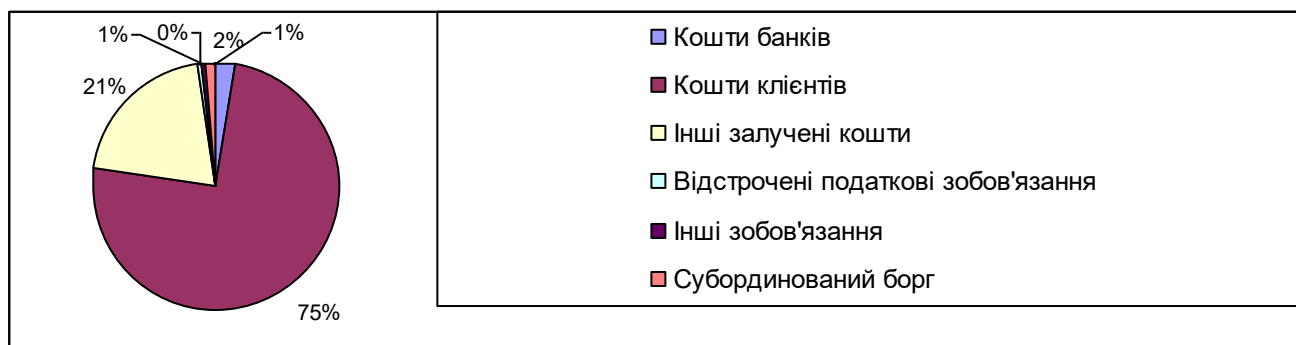

Рис.2.6. Структура зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2016р.

Заборгованість перед фінансовими установами у 2016р. зменшилась на 11917771 тис.грн (71,98%).

Вартість коштів клієнтів збільшилась на 51316512 тис.грн, питома вага у структурі теж більшилась з 62,1 до 74,71 %.

Позитивний факт зменшення субординованого боргу на 270955 тис.грн (10,68%).

Загальна вартість зобов'язань банку зросла на 43074420 тис.грн (28,37%).

Динаміка складу та структури зобов'язань комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2017р. наведена в таблиці 2.10., та на рис.2.7

Таблиця 2.10

Динаміка складу та структури зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2017р.

Показники	Попередній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання, %	Темп приросту, %
Кошти банків	4639317	2,38	6435248	3,18	1795931	138,71	38,71
Кошти клієнтів	145586238	74,71	150151178	74,12	4564940	103,14	3,14
Інші залучені кошти	40458707	20,76	41847951	20,66	1389244	103,43	3,43
Відстрочені податкові зобов'язання	374063	0,19	533569	0,26	159506	142,64	42,64
Інші зобов'язання	1001614	0,51	719458	0,36	-282156	71,83	-28,17
Субординований борг	2807088	1,44	2903463	1,43	96375	103,43	3,43
Усього зобов'язань:	194867027	100,00	202590867	100,00	7723840	103,96	3,96

Рис.2.7. Структура зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2017р.

Заборгованість перед фінансовими установами збільшилась у 2017 році на 1795931 тис.грн (38,71%), питома вага у структурі склала 3,18%, що на 0,8 в.п. більше ніж у попередньому періоді.

Вартість коштів клієнтів у 2017 році збільшилась на 3,14% та склала 150151178 тис.грн, питома вага у структурі зменшилась з 74,71% до 74,12%.

Вартість субординованого боргу зросла майже на 3% та склала 2903463 тис.грн, це фактично 1,43% зобов'язань банку.

Інші зобов'язання мають мізерну питому вагу (0,3-0,5%)

Загальна вартість зобов'язань зросла на 7723840 тис.грн (більш ніж 3%).

Динаміка складу та структури зобов'язань комерційного банку АТ "Ощадбанк" за 2018р. наведена в таблиці 2.11., та на рис.2.8.

Таблиця 2.11
Динаміка складу та структури зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2018р

Показники	Поперед- ній період	%	Звітний період	%	Абс. приріст, тис.грн	Темп зростання,%	Темп приросту, %
Кошти банків	6435248	3,18	54074	0,03	-6381174	0,84	-99,16
Кошти клієнтів	150151178	74,12	154016447	77,30	3865269	102,57	2,57
Інші залучені кошти	41847951	20,66	41115428	20,64	-732523	98,25	-1,75
Відстрочені податкові зобов'язання	533569	0,26	130136	0,07	-403433	24,39	-75,61
Інші зобов'язання	719458	0,36	1028665	0,52	309207	142,98	42,98
Субординований борг	2903463	1,43	2903463	1,46	0	100,00	0,00
Усього зобов'язань:	202590867	100,00	199248213	100,00	-3342654	98,35	-1,65

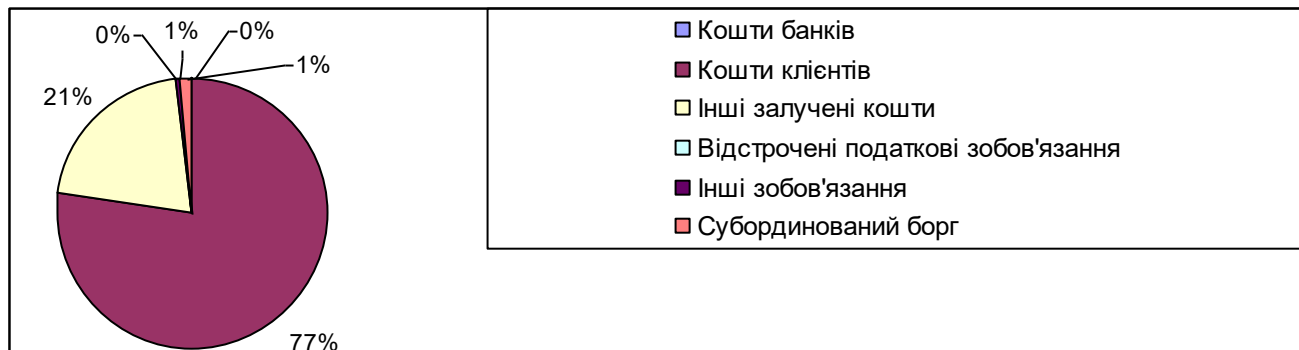

Рис.2.8. Структура зобов'язань АТ "Ощадбанк" за 2017р.

Заборгованість перед фінансовими установами у 2018р. зменшилась на 6381174 тис.грн (99,16%).

Вартість коштів клієнтів збільшилась на 2,57% (3865269 тис.грн) та досягнула піку у структурі зобов'язань – 77,3%.

Загальна вартість зобов'язань дещо зменшилась на 3342654 тис.грн (1,65%).

Проаналізуємо зобов'язання АТ "Ощадбанк" за допомогою коефіцієнтного аналізу. Розрахунок коефіцієнтів наведено в таблиці 2.12.

Кошти громадян, залучені банком, в достатній мірі забезпечуються його капіталом, про це свідчить коефіцієнт співвідношення власного капіталу і строкових коштів фізичних осіб, який збільшився до 1,3 та відповідає нормі.

Комерційний банк зі значною активністю залучає додаткові кошти дія функціонування - коефіцієнт активності залучення коштів перевищує нормативне значення і дорівнює 0,915-0,920

АТ "Ощадбанк" має значну вартість поточних рахунків, які складають біля 50-58% загальних пасивів банку.

АТ "Ощадбанк" не високу ділову активність на ринку залучення засобів, про це свідчить низький коефіцієнт К4 – 0,74-0,77.

Таблиця 2.12

Коефіцієнтний аналіз зобов'язань АТ "Ощадбанк"

Показники, млн.грн	2016р.	2017р.	2018р.	Відх (+,-)
Активи (пасиви)	210607214	233842496	217786209	210607214
Власний капітал	15740187	31251629	18561669	15740187
Зобов'язання	194867027	202590867	199224540	194867027
Кредитний портфель, в т.ч.	65946584	74502538	67543176	65946584
- кредити корпоративним клієнтам	26920223,9	39668566,7	37968946,6	26920223,9
- кредити приватним клієнтам	39026360,1	34833971,3	29574229,4	39026360,1
Портфель цінних паперів	77650074	98104393	116590238	77650074
Кошти клієнтів, в т.ч.	145586238	150151178	154016447	145586238
- поточні рахунки	103966940,6	93715978,5	111220476	103966940,6
- строкові кошти	41619297,38	56435199,5	42795971,3	41619297,38
в т.ч. строкові кошти фізичних осіб	30315768,92	16522458,7	14276600,7	30315768,92
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу і строкових коштів фізичних осіб (К1)	0,519	1,891	1,300	0,519
Коефіцієнт активності залучення коштів (К2)	0,925	0,866	0,915	0,925
Рівень поточних рахунків в пасивах (К3)	0,494	0,401	0,511	0,494
Питома вага депозитів клієнтів в зобов'язаннях (К4)	0,747	0,741	0,773	0,747
Коефіцієнт використання строкових депозитів (К5)	1,585	1,320	1,578	1,585
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	0,691	0,642	0,707	0,691
Коефіцієнт співвідношення строкових депозитів та кредитно-інвестиційного портфелю (КП)	0,290	0,327	0,232	0,290

Коефіцієнт використання строкових депозитів перевищує 1 та дорівнює 2,04-2,77. Коефіцієнт свідчить, що комерційний банк веде ефективну депозитну політику.

Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів показує питому вагу строкових депозитів у загальній структурі пасивних операцій банку.

Як бачимо АТ "Ощадбанк" веде активну політику залучення строкових вкладів, їх питома вага складає 20-29% в загальних пасивах.

Відповідно до коефіцієнту співвідношення строкових депозитів та кредитно-інвестиційного портфелю комерційних банк повністю використовує строкові вклади для розвитку кредитно – інвестиційного портфелю.

Виходячи з вищезгаданого можна зробити висновки до другого розділу кваліфікаційної роботи:

1) Проаналізовано загальний стан АТ "Ощадбанк".

Спостерігається зростання вартості активів комерційного банку на 3%, порівнюючи 2018р. з 2016р. За період 2016-2018рр. вартість власних коштів збільшилось на 2821482 тис.грн (18%). Зростання власного капіталу відбувається за рахунок акціонерів банку (збільшення акціонерного капіталу). АТ "Ощадбанк" має проблеми з вартістю наданих кредитних коштів. Порівнюючи 2018р. з 2017р. вартість кредитів та заборгованості клієнтів зменшилась на 6959362 тис.грн.

2) Розглянуто активи АТ "Ощадбанк".

Вартість грошових коштів та коштів у банку за період 2016-2018рр. продовжує зменшуватись. Темп зростання проказника у 2018р. складає 73,64%. Вартість кредитів теж має тенденцію до зменшення. Темп зростання кредитного портфелю 2018р. склав 90,66%. Зростає питома вага інвестицій в загальній вартості активів. В більшості випадків АТ "Ощадбанк" вкладає кошти в єврооблігації. Позитивний факт зростання вартості основних засобів та нематеріальних активів. Їх вартість зросла у 2018р. на 17,58%. В перше за останні 3 роки простежується спадна тенденція загальної вартості активів. Вартість активів АТ "Ощадбанк" у 2018р. зменшилась на 16056287 тис.грн (6,87%).

3) Визначено основні аспекти власного капіталу АТ "Ощадбанк"

Вартість статутного капіталу у 2018р. статична та без змін, його структура збільшилась у зв'язку з зростаючою збитковістю. Резерви переоцінки теж мають статичні тенденції. Питома вага резервів переоцінки зменшилась у 2018р. на - 19,43 %. Непокритий збиток зріс на 12194901 тис.грн, відхилення за структурою складає -111,69 в.п. Загальна вартість власного капіталу АТ "Ощадбанк" скоротилась, порівнюючи 2018р. з 2016р. на 12689960 тис.грн (40,61%).

4) Проаналізовано зобов'язання АТ "Ощадбанк "

Заборгованість перед фінансовими установами у 2018р. зменшилась на 6381174 тис.грн (99,16%).

Вартість коштів клієнтів збільшилась на 2,57% (3865269 тис.грн) та досягнула піку у структурі зобов'язань – 77,3%.

Загальна вартість зобов'язань дещо зменшилась на 3342654 тис.грн (1,65%).

Кошти громадян, залучені банком, в достатній мірі забезпечуються його капіталом, про це свідчить коефіцієнт співвідношення власного капіталу і строкових коштів фізичних осіб, який збільшився до 1,3 та відповідає нормі. Комерційний банк зі значною активністю залучає додаткові кошти дія функціонування - коефіцієнт активності залучення коштів перевищує нормативне значення і дорівнює 0,915-0,920. АТ "Ощадбанк" має значну вартість поточних рахунків, які складають біля 50-58% загальних пасивів банку. АТ "Ощадбанк" має не високу ділову активність на ринку залучення засобів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ АТ «ОЩАДБАНК»

3.1. Застосування GER – менеджменту в системі управління активами та пасивами АТ «Ощадбанк»

Стрімкий розвиток фінансових ринків, інтеграція фінансових систем, розвиток інформаційних систем і технологій значно збільшили швидкість здійснення та обсяги банківських операцій. Оцінюючи ризиковість світового банківського сектору, варто зазначити, що наразі фінансові ринки переживають безпрецедентний тиск. Як свідчать експерти, серйозною загрозою для банківської галузі є слабкість світової економіки. У випадку рецесії цілком ймовірним є те, що банки понесуть великі кредитні втрати і більшість з них збанкрутує або будуть змушені націоналізуватись.

Слід взяти до уваги звіт Центру з вивчення фінансових інновацій «Banking Banana Skins», за результатами досліджень якого, ступінь тривожності у фінансовому секторі за останні 15 років знаходиться на найвищому рівні.

Основними причинами такої тенденції є: криза в єврозоні, зростаючі боргові проблеми в багатьох найбільших економіках світу, слабкість банківських систем та кредитний дефіцит [8].

Специфічні банківські ризики походять з області фінансування. Побойовання з приводу достатності ліквідності і капіталу знаходяться знову на підйомі через низький рівень довіри до (та серед) банків. Залишається під сумнівом здатність банківського сектору підтримувати рентабельність у складному та мінливому середовищі. Окрім цього, ускладнює картину високий ступінь політичного втручання та регулювання у банківській сфері, які спрямовані на вихід з кризи, але, разом з тим, спричиняють додаткові витрати для банків та ускладнюють процес кредитування реальної економіки [17].

Нові регулятивні вимоги водночас впливають на обсяги і складність завдань,

що постають перед менеджментом. Тому джерелом стурбованості також є слабкість корпоративного управління та якість ризик - менеджменту в банку.

Серед стрімко зростаючих ризиків знаходиться ризик продовження бізнесу, тобто здатності банківської системи функціонувати після краху головної фінансової інституції країни. Щодо похідних цінних паперів, то вони як і раніше знаходяться в зоні великого ризику. Потенційно небезпечні рухи спостерігаються в ринкових ризиках.

Особлива увага приділяється ризику зміни процентних ставок, що зумовлюється непередбачуваністю у змінах процентних ставок на фінансових ринках. Він може бути як джерелом прибутковості для банку, так і серйозною загрозою банківським надходженням та капіталу.

Ризик зміни процентної ставки – це наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок [19].

Відповідно до джерел виникнення даного ризику виділяють чотири його види:

- ризик переоцінки – виникає через різницю в строках погашення (для інструментів з фіксованою процентною ставкою) та переоцінки величини ставки (для інструментів з плаваючою процентною ставкою) банківських активів, зобов'язань та позабалансових позицій;

- ризик зміни кривої дохідності – виникає через зміни в нахилі та формі кривої дохідності;

- базисний ризик – виникає через відсутність достатньо тісного зв'язку між коригуванням ставок отриманих та сплачених за різними інструментами, при однакових характеристиках переоцінки;

- опціональний ризик – виникає у разі наявності права відмови від виконання договору (реалізація права вибору власника опціону), яка є у багатьох банківських активах, зобов'язаннях та позабалансових портфелях [17].

Зміни процентних ставок впливають на чистий процентний дохід та рівень інших доходів, чутливих до зміни ставок, на вартість активів, зобов'язань та позабалансових інструментів банку. До того ж, основною складовою при

формуванні доходів банку є саме процентні доходи.

В процесі управління даним ризиком банк стикається з дилемою «ризик – дохідність» (мінімізація ризику призведе до мінімізації доходу). У контексті економічної вартості банку ризик впливає на теперішню вартість очікуваних грошових потоків. Надійне управління ризиком зміни процентних ставок передбачає використання наступних елементів: нагляд з боку ради та вищого управління банку; адекватні положення та процедури з управління ризиком; оцінка та моніторинг за ризиком; внутрішній контроль і незалежний аудит [8].

У процесі управління ризиком варто дотримуватися певних принципів:

- рада банку повинна затверджувати стратегії та положення про управління ризиком , а вище керівництво – встановлювати ліміти ризику та процедури контролю його рівня;
- система оцінки ризику, яка використовується в банку, повинна охоплювати всі джерела його виникнення;
- положення та процедури щодо ризику необхідно встановлювати в залежності від характеру діяльності та складності організації банку;
- встановлені положення та процедури необхідно використовувати на консолідованій основі;
- у банку повинні бути комітети відповідальні за управління даним ризиком (у великих банках рекомендується створювати спеціальний відділ);
- за результатами внутрішнього контролю рекомендується вносити корективи в банківські системи оцінки ризику;
- необхідна чітка система детальної і своєчасної звітності вищому керівництву та органам банківського нагляду [29].

Основними методами управління ризиком є: структурне балансування, GAP менеджмент , дюрація (натуральне хеджування) та проведення операцій з деривативами (штучне хеджування) . Також широко використовується статичне і динамічне моделювання [8].

Розглянемо GAP менеджмент більш детально. GAP менеджмент – це оцінка чутливості до процентного ризику окремих статей та балансу банку в цілому для

встановлення контролю над рівнем ризику. Для розрахунку показника GAP необхідні характеристики фінансових інструментів, які формують статті активів і зобов'язань.

У процесі аналізу статей балансу для встановлення контролю над рівнем процентного ризику необхідно всі активи і пасиви банку розділити на чутливі до змін процентної ставки та нечутливі до таких змін (див. табл.3.1).

Таблиця 3.1

Класифікація активів за чутливістю до процентного ризику

Активи	Класифікація	Зобов'язання	Класифікація
Готівка	Нечутливі	Поточні рахунки	Чутливі
Короткострокові цінні папери	Чутливі	Депозити до запитання	Чутливі
Довгострокові цінні папери	Нечутливі	Короткострокові депозити	Чутливі
Кредити з плаваючою процентною ставкою	Чутливі	Довгострокові депозити	Нечутливі
Короткострокові кредити	Чутливі	Операції РЕПО	Чутливі
Довгострокові кредити	Нечутливі	Капітал	Нечутливі
Інші активи	Нечутливі		

Показник гепу визначається як різниця між величиною чутливих активів та чутливих зобов'язань банку в кожному із зафіксованих інтервалів [8]:

$$GAP(t) = FA(t) - FL(t), \quad (3.1)$$

де

$GAP(t)$ — величина гепу (у грошовому вираженні) в періоді t ;

$FA(t)$ — активи, чутливі до зміни відсоткової ставки в періоді t ;

$FL(t)$ — пасиви, чутливі до зміни ставки в періоді t .

Геп може бути додатним, якщо активи, чутливі до змін ставки, перевищують чутливі зобов'язання ($FA(t) > FL(t)$), або від'ємним, якщо чутливі зобов'язання перевищують чутливі активи ($FA(t) < FL(t)$).

Збалансована позиція, коли чутливі активи та зобов'язання рівні між собою, означає нульовий геп. За нульового гепу маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, а відсотковий ризик — мінімальним. Проте одержати підвищений прибуток завдяки сприятливій зміні відсоткових ставок на ринку за нульового гепу неможливо.

І додатний, і від'ємний геп надають банку потенційну можливість отримати більшу маржу, ніж у разі нульового гепу [23].

Для визначення співвідношення чутливих активів і зобов'язань банку використовують коефіцієнт гепу — $FGAP(t)$, який обчислюється як відношення чутливих активів до чутливих зобов'язань [21].

$$FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)}. \quad (3.2)$$

Якщо коефіцієнт гепу більший за одиницю, то це означає, що геп додатний, коли менший — геп від'ємний. Якщо коефіцієнт дорівнює одиниці, то геп нульовий.

Головна ідея управління гепом полягає в тому, що величина та вид (додатний або від'ємний) гепу мають відповідати прогнозам зміни відсоткових ставок.

Правило управління гепом:

- якщо геп додатний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зростатиме і, навпаки, у разі їх зниження маржа зменшуватиметься;
- якщо геп від'ємний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься

Це означає, що для банку не так вже й важливо, як змінюються відсоткові

ставки на ринку. Головне — щоб геп відповідав тому напрямку руху ставок, який забезпечить підвищення прибутку, тобто був додатним за підвищення ставок і від’ємним — за їх зниження.

Проте менеджменту банку слід пам’ятати, що потенційна можливість одержання додаткового прибутку супроводжується підвищеним рівнем відсоткового ризику. Якщо прогноз зміни ставок виявиться помилковим або не справдиться, то це може призвести до зниження прибутку і навіть до збитків. Отже, за наявності в банку додатного чи від’ємного гепу цілком реальною є як імовірність одержання додаткових прибутків, так і ймовірність фінансових втрат [7].

Тому геп є мірою відсоткового ризику, на який наражається банк протягом зафіксованого часового інтервалу. Незалежно від того, додатний чи від’ємний геп має банк, чим більша абсолютна величина гепу, тим вищий рівень відсоткового ризику бере на себе банк і тим більше змінюється його маржа [21,23].

Але ні абсолютна величина гепу, ні коефіцієнт гепу не дають уявлення про те, яка частина активів чи пасивів банку залежить від зміни відсоткової ставки. Для контролю за рівнем відсоткового ризику використовують індекс відсоткового ризику.

Індекс відсоткового ризику дорівнює відношенню абсолютної величини гепу до робочих активів і виражається у відсотках [23].

$$IR(t) = \frac{|GAP(t)|}{A} 100, \quad (3.3)$$

де

$IR(t)$ — індекс відсоткового ризику;

A — робочі активи банку.

Індекс відсоткового ризику показує, яка частина активів (коли геп додатний) чи пасивів (коли геп від’ємний) може змінити свою вартість у зв’язку зі зміною

ринкових ставок, а отже, вплинути на ринкову вартість усієї банківської установи. Індекс розраховується без урахування знака, оскільки й додатний, і від'ємний геп можуть призвести до збитків.

Через установлення лімітів індексу відсоткового ризику банк може здійснювати контрольну функцію. Ліміт індексу визначає той рівень ризику відсоткової ставки, який банк вважає за доцільне на себе взяти. У практиці роботи зарубіжних банків ліміт індексу відсоткового ризику встановлюється, як правило, на рівні 20—25 %, хоча твердих норм не існує.

Зміну маржі банку залежно від коливань ринкових ставок дозволяє оцінити *модель гепу*, яка описує залежність між цими показниками:

$$\Delta P(t) \approx (r_p - r) \cdot \text{GAP}(t), \quad (3.4)$$

де

$\Delta P(t)$ — величина зміни процентної маржі банку (у грошовому вираженні) протягом періоду t ;

r_p, r — прогнозована та поточна ринкові ставки відповідно.

Збільшення чи зменшення процентної маржі залежить від знака гепу («плюс» чи «мінус»), а також від того, зростатимуть чи спадатимуть відсоткові ставки на ринку.

Додатне значення $\Delta P(t)$ указує на збільшення маржі і буде результатом підвищення ставок за додатного гепу або зниження ставок за від'ємного гепу. Від'ємне значення $\Delta P(t)$ свідчить про зменшення маржі банку, зумовлене підвищенням ставок за від'ємного гепу або їх зниженням за додатного гепу.

За нульового гепу маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, відсотковий ризик — мінімальним, проте одержати підвищений прибуток завдяки сприятливій зміні відсоткових ставок буде неможливо. Отже, і додатний, і від'ємний геп дають потенційну можливість отримати більшу маржу, ніж за нульового гепу [19].

З моделі гепу випливає, що величина змін у показниках прибутковості банку залежить як від темпів зміни відсоткових ставок, так і від величини гепу, яку банк може регулювати на власний розсуд. Очевидно, що з цих двох чинників точно виміряти можна лише внутрішній, тобто геп, тоді як зовнішній (ставки) можна тільки прогнозувати з певним рівнем імовірності.

Показники гепу легко обчислити, коли відомі характеристики потоку грошових коштів кожного фінансового інструмента, що входить до складу активів та зобов'язань банку. Щодо динаміки ринкових ставок, то цього сказати не можна. Це й дає підстави вважати геп індикатором відсоткового ризику, на який наражається банк протягом зафіксованого часового інтервалу [8].

Якщо прогнозується зниження ставок, то менеджменту банку необхідно змінити структуру балансу і перейти від додатного гепу до нульового, завдяки чому вдасться звести до мінімуму відсотковий ризик. Перехід від нульового до від'ємного гепу в разі зниження ставок забезпечить підвищення рівня прибутковості, але супроводжуватиметься підвищенням ризиком.

Головне завдання менеджменту банку в процесі управління гепом — досягти відповідності між видом гепу та прогнозом зміни напряму, швидкості й рівня відсоткових ставок. Необхідною умовою управління гепом є наявність надійного прогнозу (або можливість зробити такий прогноз) та передбачуваність економічної ситуації [21].

Методику обчислення показників гепу розглянемо на основі даних АТ «Укрсиббанк».

Оцінемо відсотковий ризик банку за даними балансу (таблиця 3.2), якщо ліміт індексу ризику встановлено на рівні 20 %.

Зміна облікової ставки (яка буде виступати заміном змін ринкових ставок на ринку) за останні 5 років була наступна: 2016 р. – 1 %; 2017 р. – - 0,5%; 2018 р. – - 2,25%;

Таблиця 3.2

Згруповані дані балансу для розрахунку моделі гепу

	2016		2017		2018	
	Актив	Пасив	Актив	Пасив	Актив	Пасив
1) Чутливі активи, тис.грн	48771336	-	45466028	-	83566377	-
в т.ч.		-		-		-
Короткострокові кредити, тис.грн	37825475	-	45466028	-	73774475	-
Короткострокові цінні папери, тис.грн	10945861	-	20706778	-	9791902	-
2) Нечутливі активи, тис.грн	56532271	-	61101831	-	25326728	-
в т.ч.		-		-		-
Готівка	26951276	-	39046806	-	10184336	-
Довгострокові цінні папери (понад 1 рік), тис.грн	5598,236	-	4237,722	-	3204,303	-
Довгострокові кредити (понад 1 рік), тис.грн	28580261	-	20945814	-	14012043	-
Інші активи, тис.грн	995136,4	-	1104974	-	1127145	-
3) Чутливі пасиви (зобов'язання перед фінансовими установами до 1 року, кошти клієнтів до 1 року, короткострокові деривативи), тис.грн		134163294		156466752	-	169863679
4) Нечутливі пасиви, тис.грн		38221959,9		38687871,8	-	23961975
в т.ч.					-	
Довгострокові депозити (понад 1 рік), тис.грн		2156281,85		2706161,23	-	3017345,6

Скориставшись формулою 3.1, знайдемо показник гепу:

$$GAP(t) \text{ 2016p.} = 48771336 - 134163294 = -85391958 ;$$

$$GAP(t) \text{ 2017p} = 45466028 - 156466752 = -111000724;$$

$$GAP(t) \text{ 2018p} = 83566377 - 169863679 = -86297302;$$

Відповідно до вартості робочих активів (дохідних) за роками (2016р. – 266849 млн.грн, 2017р. – 246668 млн.грн, 2018р. – 1232818 млн.грн) можна знайти індекс відсоткового ризику.

Індекс відсоткового ризику дорівнює:

$$IR(t) \text{ 2016p.} = |(-85391958 / 266849868,75) * 100| = 32\%$$

$$IR(t) \text{ 2017p.} = |(-111000724 / 246668275,56) * 100| = 45\%$$

$$IR(t) \text{ 2018p.} = |(-86297302 / 1232818600) * 100| = 7\%$$

При перевищенні активів, чутливих до зміни процентних ставок, над чутливими зобов'язання, GAP має додатне значення, у протилежному випадку – GAP має від'ємне значення.

У ситуації, коли чутливі активи дорівнюють чутливим зобов'язанням, маємо нульовий GAP.

Ідея GAP менеджменту полягає в тому, що величина та вид (додатний або від'ємний) GAP мають відповідати прогнозам зміни відсоткових ставок (див. таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Ефект від зміни процентних ставок на чисту процентну маржу

GAP	Зміна процентної ставки	Чиста процентна маржа
Додатний	Зростання	Зростає
Додатний	Зниження	Зменшується
Від'ємний	Зростання	Зменшується

GAP	Зміна процентної ставки	Чиста процентна маржа
Від’ємний	Зниження	Зростає
Нульовий	Зростання	Не змінюється
Нульовий	Зниження	Не змінюється

З наведеної таблиці бачимо, що при нульовому GAP маржа банку буде стабільною і не залежатиме від змін процентних ставок на ринку. У цьому випадку процентний ризик буде мінімальним, проте підвищити прибуток внаслідок сприятливих коливань ринкового процента стає також неможливим. Разом з тим, як додатний так і від’ємний GAP дають банку потенціал для зростання маржі, але при цьому виникає ризик.

Отже за умови, коли процес прогнозування процентної ставки ускладнений або взагалі неможливий, банку варто використати стратегію нульового GAP

Спираючись на модель гепу (7.3), знайдемо вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку:

$$\Delta P(t) 2016p. = 0,01 * -85391958 = -853919,58 \text{ тис.грн}$$

$$\Delta P(t) 2017p. = -0,005 * -111000724 = 555003,62 \text{ тис.грн}$$

$$\Delta P(t) 2018p. = -0,0225 * -86297302 = 1941689,295 \text{ тис.грн}$$

Оскільки фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт (фактично 32-45%, норматив – 20%), то це означає, що банк має значний ризик і менеджменту необхідно не тільки змінити структуру балансу для зменшення показника гепу, але й кардинально збільшувати вартість чутливих активів. Цей висновок стосується 2016р. та 2017р.

Щодо 2018р. індекс відсоткового ризику дорівнює 7% та відповідає нормативу.

У тому разі, якщо структура балансу залишиться незмінною, а ринкові ставки зменшились відповідно на 0,5 % та 2,25% банк додатково отримав 555003,62 тис. грн та 1941689,295 тис. грн процентного прибутку.

Таким чином, метод гепу дозволяє банкові контролювати відсотковий ризик у зафіксованому часовому інтервалі, а також оцінювати можливі зміни маржі банку.

Метод гепу дає можливість банку зважено керувати співвідношенням обсягів активів і зобов'язань банку, проте на практиці виникає необхідність одночасного управління і обсягами, і строками фінансових потоків банку. Для цього застосовують метод кумулятивного гепу.

Слід зазначити, що класична модель гепу забезпечує прийнятну точність оцінок лише в тому разі, коли відсоткові інструменти, які аналізуються, достатньо однорідні, а механізми їх ціноутворення орієнтовано на домінуючу на ринку відсоткову ставку. Наприклад, на міжнародних ринках такою ставкою є LIBOR, хоч існують ще й інші індикатори - ставки за казначейськими векселями, ставки першокласного позичальника (prime-rate) та ін. На ринках, де механізми взаємовпливу відсоткових ставок ще не сформувалися, а зміни деяких із них позначено певним суб'єктивізмом (наприклад, зміну облікової ставки НБУ), точніші результати дає удосконалений підхід до аналізу гепу.

Модель гепу може бути використана банком для проведення інваріантного аналізу стратегій управління відсотковим ризиком. Вибір стратегій управління ґрунтується на оцінці того, як окремі чинники (у даному разі — геп і ставки) вплинуть на загальний фінансовий результат діяльності банку [8].

Стратегій управління відсотковим ризиком існує дві: фіксація спреду та управління гепом. Але оскільки прогнозів щодо динаміки ставок і варіантів реструктуризації балансу в банку може бути багато, то в межах цих загальних стратегій банк може сформувати значну кількість альтернативних сценаріїв, які аналізуються за допомогою прийомів імітаційного моделювання [19].

Стратегія фіксації спреду передбачає максимальну збалансованість позицій за чутливими активами та зобов'язаннями, тобто нульовий геп. У такому разі маржа банку залишається стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок на

ринку.

У разі застосування стратегії фіксації спреду одержати підвищені прибутки завдяки сприятливій кон'юктурі ринку неможливо, тоді як і додатний, і від'ємний геп дають таку потенційну можливість. Зате ця стратегія є найпростішою та досить надійною, адже вона не потребує ні точних прогнозів, ані складного аналітичного забезпечення.

Стратегія управління гепом має на меті отримання підвищених прибутків і передбачає свідоме прийняття банком ризику, а тому характеризується як більш агресивна. У разі реалізації ризику маржа банку знизиться, що буде зумовлене підвищенням ставок за від'ємного гепу або зниженням ставок за додатного гепу.

У процесі реалізації стратегії управління гепом необхідно досягти відповідності між видом гепу (додатний чи від'ємний) та прогнозами зміни напрямку, швидкості й рівня відсоткових ставок. Очевидно, що запорукою успіху цієї стратегії є надійний прогноз та передбачуваність економічної ситуації. Якщо спрогнозувати зміну відсоткових ставок неможливо, наприклад, через нестабільність економіки або під час кризових періодів, значно безпечнішою для банку буде стратегія фіксації спреду [21].

Зокрема вітчизняна практика показує, що українські банки здебільшого віддають перевагу стратегії фіксації спреду, утримуючи незначний розрив між активами і пасивами з однаковими термінами погашення. Водночас очевидно й те, що повністю збалансувати активи і пасиви за строками неможливо (та й недоцільно), а тому проблеми, пов'язані з управлінням гепом, не втрачають своєї актуальності.

Таким чином банкам, як ключовим фінансовим посередникам, притаманне прийняття ризику. Нестабільність світових фінансових ринків посилила увагу до питання управління ризиками. Серед найбільш важливих залишається ризик зміни процентних ставок. Перед банками постає завдання розробки адекватних положень та процедур з управління ризиком, його оцінка та моніторинг та дотримання принципів, які рекомендуються Базельським комітетом [27].

Банкам необхідно мати систему всебічного управління ризиком, яка

ефективно ідентифікує, оцінює і контролює експозиції ризиків процентної ставки і враховує специфіку конкретного банку. Ефективне управління ризиком зміни процентних ставок, яке буде утримувати його в допустимих рамках, є необхідною умовою надійності банку.

Одним з методів управління ризиком зміни процентних ставок є GAP менеджмент.

Проведене дослідження дає можливість зробити висновок, що в цілому українським банкам вдається досягати відповідності між видом GAP та прогнозом зміни наряду, швидкості й рівня відсоткових ставок та утримувати ризик зміни процентної ставки на прийнятному рівні.

Таким чином відповідно з вищезгаданого підсумуємо результат дослідження.

Запропоновано для антикризового управління активами АТ «Ощадбанк» застосування GAP менеджменту.

GAP менеджмент – це оцінка чутливості до процентного ризику окремих статей та балансу банку в цілому для встановлення контролю над рівнем ризику.

Для повної характеристики GAP менеджмент нами визначено три показники:

- показник гепу;
- індекс відсоткового ризику;
- вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку:

Правило управління гепом:

- якщо геп додатний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зростатиме і, навпаки, у разі їх зниження маржа зменшуватиметься;
- якщо геп від’ємний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься

Розраховано показник гепу АТ «Ощадбанк» за роками: $GAP(t)$ 2016р. - 85391958 ; $GAP(t)$ 2017р -111000724; $GAP(t)$ 2018р -86297302.

В результаті розрахунків отримали від’ємний геп, тому зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься.

Але ні абсолютна величина гепу, ні коефіцієнт гепу не дають уявлення про те,

яка частина активів чи пасивів банку залежить від зміни відсоткової ставки. Для контролю за рівнем відсоткового ризику використовують індекс відсоткового ризику.

Індекс відсоткового ризику показує, яка частина активів (коли геп додатний) чи пасивів (коли геп від'ємний) може змінити свою вартість у зв'язку зі зміною ринкових ставок, а отже, вплинути на ринкову вартість усієї банківської установи

Розраховано індекс відсоткового ризику АТ «Ощадбанк».

$IR(t) 2016p$ 32% $IR(t) 2017p$. 45% $IR(t) 2018p$. = 7%

Оскільки фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт (фактично 32-45%, норматив – 20%), то це означає, що банк має значний ризик і менеджменту необхідно не тільки змінити структуру балансу для зменшення показника гепу, але й кардинально збільшувати вартість чутливих активів. Цей висновок стосується 2016р. та 2017р. Щодо 2018р. індекс відсоткового ризику дорівнює 7% та відповідає нормативу.

Спираючись на модель гепу знайшли вплив зміни відсоткових ставок на маржу АТ «Укрсиббанк»

У тому разі, якщо структура балансу незмінна, а ринкові ставки зменшуються відповідно на 0,5 % та 2,25% банк додатково отримав 555003,62 тис. грн та 1941689,295 тис. грн процентного прибутку.

Таким чином, метод гепу дозволяє банкові контролювати відсотковий ризик у зафіксованому часовому інтервалі, а також оцінювати можливі зміни маржі банку. Метод гепу дає можливість банку зважено керувати співвідношенням обсягів активів і зобов'язань

3.2. Удосконалення управління активами та пасивами за допомогою імунізації балансу АТ «Ощадбанк»

Одним із методів УАП є управління інвестиційним горизонтом фінансових інструментів. Управління інвестиційним горизонтом покладено в основу такого методу зниження відсоткового ризику, як портфельна імунізація (portfolio

immunization). Теорія портфельної імунізації та основні прийоми її практичного застосування вперше були сформульовані Ф. М. Редінгтоном у 1952 р. і тепер здебільшого розглядаються як інструменти загального інвестиційного аналізу, тобто стосуються будь-яких інвестиційних портфелів.

У найширшому сенсі портфельною імунізацією називають підбір та включення до портфеля таких фінансових інструментів, які мінімізують його чутливість до зміни відсоткових ставок на ринку. Отже, імунізацію можна трактувати як нечутливість портфеля до коливань відсоткових ставок на ринку [21].

Стосовно банківської діяльності зміст цього методу зниження відсоткового ризику полягає в підборі та включенні до складу банківських портфелів таких фінансових інструментів, які дозволяють мінімізувати чутливість різниці між вартістю активів та зобов'язань банку до зміни відсоткових ставок на ринку, тобто захищають банківський капітал від впливу відсоткового ризику.

Це означає, що переоцінка активів і зобов'язань, які змінюють свою вартість за зміни відсоткових ставок, відбувається у встановленому порядку. Проте відповідно підібрана структура балансу дозволяє досягти того, щоб результати переоцінки однаково відобразилися на вартості обох сторін балансу і не мали негативного впливу на капітал банку. Таким чином, у процесі переоцінки підсумок (валюта) балансу може збільшитись або зменшитись, але за умови створення імунізації вартість капіталу банку залишиться стабільною.

Отже, метою імунізації є захист балансу банку від будь-яких змін ринкових відсоткових ставок протягом певного зафіксованого періоду (планового горизонту).

Теоретично фіксація відсоткових ставок за всіма операціями банку впродовж планового горизонту може вважатися ідеальною моделлю імунізації балансу, адже в такому разі зміна ринкових ставок не потягне за собою зміни вартості ні активних, ані пасивних статей балансу. Проте очевидно, що така ситуація недосяжна в практичній діяльності банків. Це пояснюється тим, що зафіксувати всі ставки протягом більш-менш тривалого періоду не має змоги жоден банк, хоча б внаслідок існування так званих коротких грошей, тобто проведення короткострокових операцій, здійснюваних кожного разу під ставку, яка склалася на ринку на момент

операції [8].

Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. При цьому окремі статті балансу залишаються чутливими до зміни параметрів ринку, але результати переоцінки активів та зобов'язань взаємно погашаються. Дібравши склад та структуру балансових статей так, аби середній строк погашення активів приблизно збігався із середнім строком погашення зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни відсоткових ставок [23].

Оскільки методика портфельної імунізації передбачає зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику, то виникає потреба у вимірюванні такої характеристики як чутливість. Показником, який найчастіше застосовується для цього, є середньозважений строк погашення фінансового інструмента — дюрація .

Дюрація фінансових інструментів обчислюється за формулою Ф. Макуолі і є відношенням приведеної вартості суми всіх очікуваних потоків доходів за фінансовим інструментом, зважених за часом надходження, до його ринкової ціни. Практична реалізація методики імунізації передбачає розрахунок дюрації всіх надходжень грошових коштів за активами та всіх виплат за пасивними операціями банку, які направляються вкладникам, кредиторам і акціонерам банку [29].

Оскільки вартість активів перевищує вартість зобов'язань на величину капіталу банку, то співвідношення між дюрацією активів та зобов'язань банку описується за допомогою моделі:

$$D_A = D_L \cdot \frac{L}{A}, \quad (3.4)$$

де D_A — зважений за вартістю надходжень строк погашення (дюрація) активів;

D_L — дюрація зобов'язань;

L — загальний обсяг зобов'язань;

A — обсяг активів.

Відношення зобов'язань до активів має бути меншим за одиницю, тому із співвідношення (3.4) випливає, що дюрація портфеля активів має бути коротшою за дюрацію портфеля зобов'язань. Це означає, що незалежно від напрямку зміни відсоткових ставок активи банку мають переоцінюватися швидше, ніж зобов'язання.

Застосування моделі імунізації банківського балансу розглянемо на основі даних АТ «Ощадбанк». Для розрахунку дюрації зобов'язань нам необхідні дані вартості зобов'язань за строками погашення. Фінансові зобов'язання за строками погашення наведені в табл. 3.4.

Виходячи з таблиці 3.5. дюрація зобов'язань складає.

$$2016\text{р. } 129469890,72 / 194867027 = 0,66$$

$$2017\text{р. } 61182639,76 / 202590867 = 0,3$$

$$2018\text{р. } 70897350,08 / 199248213 = 0,36$$

Виходячи з дюрації зобов'язань можна розрахувати дюрацію портфеля активів. З формули (3.4) знаходимо:

$$2016\text{р. } D_a = 0,66 * \frac{194867027}{210607214} = 0,61;$$

$$2017\text{р. } D_a = 0,3 * \frac{202590867}{233842496} = 0,25$$

$$2018\text{р. } D_a = 0,34 * \frac{199248213}{217786209} = 0,31$$

Таблиця 3.4

Класифіковані зобов'язання АТ «Ощадбанк» за строками

Зобов'язання	2016р.			2017р.			2018р.		
	Вартість, тис.грн	Строк фін. інструм., років	Зважена вартість, тис.грн	Вартість, тис.грн	Строк фін. інструм., років	Зважена вартість, тис.грн	Вартість, тис.грн	Строк фін. інструм., років	Зважена вартість, тис.грн
Заборгованість перед іншими фінансовими установами	1278648,6		512707,75	68356,6		134340,05	78344,33		41951,05
До 1 міс.	580441,5	0,08	46435,32	15070,9	0,08	1205,67	63557,70	0,08	5084,62
Від 1-3 міс.	6028,8	0,17	1024,90	14,7	0,17	2,49	0,00	0,17	0,00
Від 3-12 міс.	676576,5	0,63	426243,21	24,4	0,63	15,39	53,56	0,63	33,74
Понад 1 рік	15601,7	2,5	39004,31	53246,6	2,5	133116,50	14733,08	2,5	36832,69
Деривативи	18158,2		3086,90	23554,4		1884,35	294690,75		24839,31
До 1 міс.	0,0	0,08	0,00	23554,4	0,08	1884,35	285722,37	0,08	22857,79
Від 1-3 міс.	18158,2	0,17	3086,90	0,0	0,17	0,00	7975,14	0,17	1355,77
Від 3-12 міс.	0,0	0,63	0,00	0,0	0,63	0,00	993,24	0,63	625,74
Понад 1 рік	0,0	2,5	0,00	0,0	2,5	0,00	0,00	2,5	0,00
Кошти клієнтів	149741651,7		29159531,54	162732635,7		30578097,83	177342737,42		33323393,28
До 1 міс.	119477218,8	0,08	9558177,50	132543304,6	0,08	10603464,37	144443012,40	0,08	11555440,99
Від 1-3 міс.	8549697,9	0,17	1453448,64	9331520,2	0,17	1586358,44	10169304,24	0,17	1728781,72
Від 3-12 міс.	19325632,2	0,63	12175148,29	18051471,8	0,63	11372427,21	19672129,07	0,63	12393441,31
Понад 1 рік	2389102,8	2,5	5972757,11	2806339,1	2,5	7015847,81	3058291,70	2,5	7645729,26
Субординований борг	39845079,1		99198235,84	37651351,3		30299120,01	18650468,58		37276608,69
До 1 міс.	2341,5	0,08	187,32	0,0	0,08	0,00	15181,01	0,08	1214,48
Від 1-3 міс.	0,0	0,17	0,00	2184,4	0,17	371,35	3971630,48	0,17	675177,18
Від 3-12 міс.	218607,3	0,63	137722,62	34130571,4	0,63	21502260,01	31511,06	0,63	19851,97
Понад 1 рік	39624130,4	2,5	99060325,90	3518595,5	2,5	8796488,65	14632146,02	2,5	36580365,06
Інші зобов'язання	3983489,3		596328,70	2114969,0		169197,52	2881971,93		230557,75
До 1 міс.	3868758,1	0,08	309500,65	2114969,0	0,08	169197,52	2881971,93	0,08	230557,75
Від 1-3 міс.	0,0	0,17	0,00	0,0	0,17	0,00	0,00	0,17	0,00
Від 3-12 міс.	0,0	0,63	0,00	0,0	0,63	0,00	0,00	0,63	0,00
Понад 1 рік	114731,2	2,5	286828,05	0,0	2,5	0,00	0,00	2,5	0,00
Разом	194867027	0	129469890,72	202590867	0	61182639,76	199248213	0	70897350,08

Результати розрахунків дюрації активів наведені в табл. 3.5

Таблиця 3.5

Розрахунок дюрації активів банку

№	Показники	2016р.	2017р.	2018р.
1	Дюрація зобов'язань DL , років	0,66	0,3	0,34
2	Сукупні активи, тис.грн	210607214	233842496	217786209
3	Зобов'язання, тис.грн	194867027	202590867	199248213
4=1*(3/2)	Дюрація активів (Da), років	0,61	0,25	0,31

Із наведених вище залежностей випливає, що чим більша різниця між дюрацією активів та дюрацією зобов'язань банку, тим чутливішою до коливань процентних ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань істотно коротша порівняно з портфелем активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

В нашому випадку розрив від'ємний ($DA < DL$) - підвищення ставок спричинить скорочення капіталу, а їх зниження - збільшення капіталу.

Аналогічно до моделі гепу в процесі управління інвестиційним горизонтом банк може застосувати дві альтернативні стратегії — імунізації балансу (мінімізація ризику) та управління дюрацією (максимізація прибутку). За реалізації стратегії імунізації, приведена вартість банківських активів урівноважує приведену вартість банківських зобов'язань. Це практично повністю захищає банк від фінансових втрат унаслідок коливань ринкових ставок.

Добір дюрації портфелів, тобто всієї сукупності балансових позицій, утворює макрохедж лише в тому разі, коли приведена вартість активів дорівнює приведеній вартості зобов'язань. Ситуація, коли активи і пасиви банку повністю збалансовані як за середньозваженими строками погашення, так і за приведеними вартостями, створює імунізацію балансу й означає захист від будь-яких змін відсоткових ставок у межах планового горизонту, який за тривалістю дорівнює дюрації. Добір середньозважених строків погашення може здійснюватись також у

межах окремих балансових статей активів та пасивів, утворюючи мікрохедж, який частково захищає від відсоткового ризику [29].

Якщо ж банку з якоїсь причини не вдалося досягти імунізації балансу, то коливання ринкових ставок відображатимуться на вартості його активів та зобов'язань, адже згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку монетарні статті (а їх питома вага в банківському балансі становить понад 90 %) мають переоцінюватися у зв'язку зі зміною ринкових цін. У такому разі реалізується стратегія управління дюрацією. При цьому банк наражається на відсотковий ризик, але разом з тим має потенційну можливість отримання підвищених прибутків [21].

Чим більша різниця між дюрацією активів та дюрацією зобов'язань банку, тим чутливішою до коливань відсоткових ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань істотно коротша порівняно з дюрацією портфеля активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

Отже, загальне правило управління відсотковим ризиком залишається незмінним:

- за додатного розриву між дюраціями активів і зобов'язань ($DA > DL$) вартість капіталу зростатиме в разі підвищення ставок на ринку і зменшуватиметься зі зниженням відсоткових ставок;

- якщо розрив від'ємний ($DA < DL$), то підвищення ставок призведе до скорочення капіталу, а їх зниження — до збільшення капіталу [23].

У процесі практичного застосування розглянутого підходу до управління балансом банку виникає декілька проблем. Одна з них пов'язана з тим, що з плином часу дюрації окремих фінансових інструментів змінюються, причому несинхронно. Як наслідок, обчислені значення дюрацій можна визнати надійними тільки в коротких часових інтервалах, коли ринкова дохідність не може суттєво змінитися. Отже, модель імунізації банківського балансу, побудована сьогодні, можливо, не відповідатиме завтрашнім потребам банку.

Інша проблема полягає в тому, що теорія імунізації, втім як і будь-яка інша теоретична концепція, ґрунтується на певних припущеннях, що не завжди мають місце в реальному житті. Зокрема, одне із них зводиться до того, що і короткострокові, і довгострокові ставки відсотка характеризуються однаковою чутливістю, хоча насправді короткострокові ставки більш чутливі і змінюються швидше.

Ці проблеми вирішуються в процесі автоматизації обчислювальних процедур. Впровадження відповідних програмних продуктів дозволяє банку частіше проводити перерахунок дюрації з урахуванням кон'юнктури ринку і у відповідний спосіб коригувати окремі портфелі та баланс в цілому [7].

Таким чином виходячи з вищезгаданого підсумуємо результати дослідження розділу третього кваліфікаційної роботи:

1) Запропоновано для удосконалення управління активами та пасивами АТ «Ощадбанк» застосування GAP менеджменту. Для повної характеристики GAP менеджмент нами визначено три показники: показник гепу; індекс відсоткового ризику; вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку: В результаті розрахунків отримали від'ємний геп, тому зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься. Оскільки фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт (фактично 32-45%, норматив – 20%), то це означає, що банк має значний ризик і менеджменту необхідно не тільки змінити структуру балансу для зменшення показника гепу, але й кардинально збільшувати вартість чутливих активів. Цей висновок стосується 2016р. та 2017р.

Щодо 2018р. індекс відсоткового ризику дорівнює 7% та відповідає нормативу. Спираючись на модель гепу знайшли вплив зміни відсоткових ставок на маржу АТ «Ощадбанк». У тому разі, якщо структура балансу незмінна, а ринкові ставки зменшуються відповідно на 0,5 % та 2,25% банк отримав 555003,62 тис. грн та 1941689,295 тис. грн процентного прибутку.

2) Запропоновано удосконалення управління активами та пасивами за допомогою імунізації балансу АТ «Ощадбанк». Головне завдання в процесі

імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. За аналізуємий період розрив від'ємний ($DA < DL$) - підвищення ставок спричинить скорочення капіталу, а їх зниження — збільшення капіталу.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1) Запропоновано комплексний підхід до управління активами та пасивами комерційного банку. Комплексний підхід до управління активами і пасивами банку включає аналіз активів і пасивів, їх узгодженість, оцінку наявних ризиків, достатності капіталу та ефективності діяльності.

Підсумовуючи всі наведені характеристики системи управління активами та пасивами банку, пропонується управління активами і пасивами банку розуміти як процес цілеспрямованого впливу на банківські активи і пасиви за допомогою обраних методів чи систем заходів в режимі детермінованої програми (регламенту) задля досягнення поставлених цілей. Також в результаті дослідження виокремленні методичні підходи управління активами і пасивами банку.

2) Проаналізовано загальний стан, сучасні тенденції активів та пасивів АТ "Ощадбанк "

Проаналізовано загальний стан АТ "Ощадбанк ".

Спостерігається зростання вартості активів комерційного банку на 3%, порівнюючи 2018р. з 2016р. За період 2016-2018рр. вартість власних коштів збільшилось на 2821482 тис.грн (18%). Зростання власного капіталу відбувається за рахунок акціонерів банку (збільшення акціонерного капіталу). АТ "Ощадбанк " має проблеми з вартістю наданих кредитних коштів. Порівнюючи 2018р. з 2017р. вартість кредитів та заборгованості клієнтів зменшилась на 6959362 тис.грн.

Розглянуто активи АТ "Ощадбанк ".

Вартість грошових коштів та коштів у банку за період 2016-2018рр. продовжує зменшуватись. Темп зростання проказника у 2018р. складає 73,64%. Вартість кредитів теж має тенденцію до зменшення. Темп зростання кредитного портфелю 2018р. склав 90,66%. Зростає питома вага інвестицій в загальній вартості активів. В більшості випадків АТ "Ощадбанк" вкладає кошти в єврооблігації. Позитивний факт зростання вартості основних засобів та нематеріальних активів. Їх вартість зросла у 2018р. на 17,58%. В перше за останні 3 роки простежується спадна

тенденція загальної вартості активів. Вартість активів АТ "Ощадбанк" у 2018р. зменшилась на 16056287 тис.грн (6,87%).

Визначено основні аспекти власного капіталу АТ "Ощадбанк "

Вартість статутного капіталу у 2018р. статична та без змін, його структура збільшилась у зв'язку з зростаючою збитковістю. Резерви переоцінки теж мають статичні тенденції. Питома вага резервів переоцінки зменшилась у 2018р. на - 19,43 %. Непокритий збиток зріс на 12194901 тис.грн, відхилення за структурою складає -111,69 в.п. Загальна вартість власного капіталу АТ "Ощадбанк" скоротилась, порівнюючи 2018р. з 2016р. на 12689960 тис.грн (40,61%).

Проаналізовано зобов'язання АТ "Ощадбанк "

Заборгованість перед фінансовими установами у 2018р. зменшилась на 6381174 тис.грн (99,16%).

Вартість коштів клієнтів збільшилась на 2,57% (3865269 тис.грн) та досягнула піку у структурі зобов'язань – 77,3%.

Загальна вартість зобов'язань дещо зменшилась на 3342654 тис.грн (1,65%).

Кошти громадян, залучені банком, в достатній мірі забезпечуються його капіталом, про це свідчить коефіцієнт співвідношення власного капіталу і строкових коштів фізичних осіб, який збільшився до 1,3 та відповідає нормі. Комерційний банк зі значною активністю залучає додаткові кошти дія функціонування - коефіцієнт активності залучення коштів перевищує нормативне значення і дорівнює 0,915-0,920. АТ "Ощадбанк" має значну вартість поточних рахунків, які складають біля 50-58% загальних пасивів банку. АТ "Ощадбанк" має не високу ділову активність на ринку залучення засобів.

3) Запропоновано для удосконалення управління активами та пасивами АТ «Ощадбанк» застосування GAP менеджменту. Для повної характеристики GAP менеджмент нами визначено три показники: показник гепу; індекс відсоткового ризику; вплив зміни відсоткових ставок на маржу банку: В результаті розрахунків отримали від'ємний геп, тому зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням — збільшуватиметься. Оскільки фактичне значення індексу відсоткового ризику перевищує встановлений банком ліміт

(фактично 32-45%, норматив – 20%), то це означає, що банк має значний ризик і менеджменту необхідно не тільки змінити структуру балансу для зменшення показника гепу, але й кардинально збільшувати вартість чутливих активів. Цей висновок стосується 2016р. та 2017р.

Щодо 2018р. індекс відсоткового ризику дорівнює 7% та відповідає нормативу. Спираючись на модель гепу знайшли вплив зміни відсоткових ставок на маржу АТ «Ощадбанк». У тому разі, якщо структура балансу незмінна, а ринкові ставки зменшуються відповідно на 0,5 % та 2,25% банк отримав 555003,62 тис. грн та 1941689,295 тис. грн процентного прибутку.

4) Запропоновано удосконалення управління активами та пасивами за допомогою імунізації балансу АТ «Ощадбанк». Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка робить баланс нечутливим до змін ринкових ставок. За аналізуємий період розрив від'ємний ($DA < DL$) - підвищення ставок спричинить скорочення капіталу, а їх зниження — збільшення капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності. За ред. А. М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2004. 599 с.
2. Банківська справа. За ред. Р. І. Тиркала. Тернопіль: Карт-бланш, 2001. 316 с.
3. Банківські операції: Підручник. За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. - 2-ге вид., випр. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 476 с.
4. Барановський О. Проблемні банки: виявлення і лікування. Вісник НБУ. – 2009. № 11. С. 18 -31.
5. Бутинець Ф. Ф. Аналіз діяльності комерційного банку. Житомир : ПП "Рута", 2001. 384 с.
6. Васюренко О. В. Банківські операції: Навч. посібник. - 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, КОО, 2006. 311с.
7. Великоіваненко Г. І., Лук'янова К. Ю. Особливості управління активами комерційного банку в Україні. Наукові записки. Серія : Економіка. 2012. – Вип. 20. С.183-186
8. Версаль Н. І. Основи банківського менеджменту : практикум : навч. пос. К. : Фітосоціоцентр, 2013. 184 с.
9. Герасимович, А. М. Аналіз банківської діяльності: підручник. К. : КНЕУ, 2003. 102 с.
10. Глущенко В. В. и др. Анализ и регулирование деятельности коммерческого банка. Х.: АО «Бизнес Информ», 2000. 76 с.
11. Гнат В.М. Концептуальні основи управління активами та пасивами комерційного банку. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка: Економіка. К. : КНУ, 2000. Вип. 46. С. 10–13.
12. Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці, посібник. Вид. 4-те, доповнене. - Львів: Афіша, 2000. 350 с.
13. Дзюблюк О. Глобалізаційні процеси та участь іноземного капіталу у розвитку вітчизняної банківської системи. Банківська справа. 2006. С.37-45.

14. Денежное обращение и кредит при капитализме: Учебник. Под ред. Л.Н. Красавиной. – М. : Финансы и статистика, 1989. 365 с.
15. Дзюблюк О.В. Оптимізація управління активами і пасивами комерційного банку. *Фінанси України*. 2002. № 5. С. 129–137.
16. Дубровін О. В. Негативні чинники, що впливають на забезпечення фінансової безпеки держави у банківській сфері та шляхи їх вирішення. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2016. № 3(2). С. 14-18.
17. Жарковская Е. П. Банковское дело: Учеб. 3-е изд., испр. и доп. М.: Омега-Л, 2005. 440 с.
18. Кириченко Є.О. Аналіз структури та динаміки активів банку. *Управління розвитком*. 2013. 120 (152). С. 71-73
19. Козьменко, С. М., Стратегічний менеджмент банку: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2003. 734 с.
20. Коробчук Т. І. Проблеми забезпечення підвищення ефективності управління банківськими активами. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси.* - 2013. Вип. 10(5). С. 104-111.
21. Костюк, А. Н. Корпоративное управление в банке. Монографія. Суми : ГВУЗ “УАБД НБУ”, 2008. 332 с.
22. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку теоретико-методологічні аспекти. Монографія. К.: КНЕУ, 2002. 238 с.
23. Криклій, О. А. Банківський менеджмент: питання теорії та практики. Монографія . Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. 152 с.
24. Крилова, В. Санаційний банк як механізм роботи з нежиттєздатним банками. *Вісник НБУ*. 2009. № 9. С. 27 -29.
25. Крупка М. І. Банківські операції : навч. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 248 с.
26. Ксьондз С.М. Степанишена А.П. Сучасний стан банківської системи України. *Економіка і суспільство*. 2016. №7. С.761-766.
27. Левченко О.М. Сучасні виклики фінансово – банківського сектору.

Вісник КНУТД. 2016. №3(99). 33-48.

28. Лук'янова К. Аналіз сучасний методів управління активами комерційного банку. Економічний аналіз. 2012р. Вип 11. Ч1. С. 397-400

29. Любунь, О.С., Фінансовий менеджмент у банку: навчальний посібник. К.: Слово, 2004. 296 с.

30. Міщенко В. І. Банківський нагляд : підручник. К. : Центр наукових досліджень, Університет банківської справи НБУ, 2011. 498 с.

31. Набок Р. М. Сучасний стан та перспективи розвитку комплексного аналізу недохідних активів банку. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – Т. 9. – С. 109–112.

32. Набок Р. Системний аналіз недохідних активів банку. Вісник Національного банку України. 2004. № 9. С.34–48.

33. Набок Р. Управлінська модель обліку недохідних активів банку. Вісник Національного банку України. 2003. № 3. С. 62–65.

34. Основні показники діяльності банків України 2008–2012 роки URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798 (дата звернення 02.10.2019р.).

35. Отенко И. П. Анализ деятельности коммерческих банков. Х. : Изд. ХГЭУ, 2001. 156 с.

36. Офіційний сайт Асоціації українських банків «Рейтинг українських банків за 2016 рік» URL: <http://aub.org.ua/> (дата звернення 02.10.2019р.).

37. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 02.10.2019р.).

38. Офіційний сайт Національного банку України «Теоретичні основи інфляційного таргетування» URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85391 (дата звернення 02.10.2019р.).

39. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Динаміка кількості банків – учасників ФГВФО» URL: <http://www.fg.gov.ua/statystyka> (дата звернення 02.10.2019р.).

40. Петрук О. М. Банківська справа : навчальний посібник. К. : Кондор, 2004. 461 с.
41. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. 2–ге вид., доп. і перероб. К. : КНЕУ, 2004. 468 с.
42. Примостка, Л. Управління активами і пасивами комерційного банку. Вісник Національного банку України. 2001. № 2. С. 39–44.
43. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III URL: www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення 02.10.2019р.).
44. Про схвалення методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту у банках України від 02.08.2004 №361. (Нормативний документ НБУ. Постанова Правління).
45. Раєвський, К. Методичні рекомендації щодо економічного аналізу діяльності комерційного банку. Вісник НБУ. 1999. № 3. С. 31–41.
46. Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор України: реалії та перспективи» URL: <http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-iperspektivy.html?hl=uk> (дата звернення 02.10.2019р.).
47. Сайт інформаційного агентства «Finance.ua» «Проблеми відтоку депозитів» URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/382366/vidtik-depozytiv-yaki-banky-najbilshevtratyly-koshtiv-naselennya-v-1-mu-pivrichchi-2016> (дата звернення 02.10.2019р.).
48. Тарасов В.И. Деньги, кредит, банки: учеб. пособие. Мн. : Мисанта, 2003. 512 с.
49. Ткачова, Н. О. Активи комерційних банків України та аналітичні аспекти їх розвитку. Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України: Наукове видання. Х. : Штрих, 2002. 274 с. С. 63–68.
50. Elliot, D. J. «Bad bank», « Nationalization», « Garanteing Toxic Assets». Choosing among the options. URL: www.brooking.edu/~media/Files/rc/paper/2009/0129_banks_elliott/0129_banks_elliott.Pdf (дата звернення 02.10.2019р.).

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про прибутки та збитки 2016р.

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

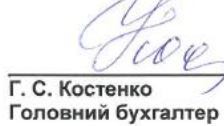
ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ
(у тисячах гривень,
за винятком прибутку на акцію, зазначеного в гривнях)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2016 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2015 року
Процентні доходи	5, 30	19 488 683	18 390 444
Процентні витрати	5, 30	(13 608 785)	(12 499 913)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		5 879 898	5 890 531
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	6, 30	(3 202 752)	(15 734 914)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД/(ЗБИТОК)		2 677 146	(9 844 383)
Комісійні доходи	7, 30	2 912 483	2 131 468
Комісійні витрати	7, 30	(787 641)	(497 312)
Чистий збиток від операцій з іноземною валютою	8	(3 601 732)	(4 867 632)
Чистий прибуток від реалізації інвестицій, наявних для продажу	30	3 245	382
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	10, 30	3 676 053	6 351 993
Розформування/(формування) резерву на покриття збитків за іншими операціями	6	1 065 068	(1 422 906)
Чисті інші доходи	30	94 726	121 121
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ПРИБУТОК/(ЗБИТОК)		3 362 202	1 817 114
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	9, 30	(5 576 255)	(4 245 809)
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ДО ОПОДАТКУВАННЯ		463 093	(12 273 078)
Відшкодування з податку на прибуток	11	992	-
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) ЗА РІК		464 085	(12 273 078)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД/(ЗБИТОК):			
Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		811 723	(41 633)
Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:			
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу		1 380 033	441 949
Рекласифікація переоцінки інвестицій, наявних для продажу, що були реалізовані протягом року		(3 245)	(382)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД		2 188 511	399 934
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ/(ЗБИТКУ) ЗА РІК		2 652 596	(11 873 144)
ПРИБУТОК/(ЗБИТОК) НА АКЦІЮ			
Середньозважена кількість звичайних акцій для розрахунку базисного та розбавленого прибутку/(збитку) на акцію	12	29 722	25 777
Базисний та розбавлений прибуток/(збиток) на акцію (гривні)	12	15 614	(476 125)

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2017 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2017 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-92 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Додаток Б

Звіт про фінансовий стан 2016р.

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2016 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2016 року	31 грудня 2015 року
АКТИВИ:			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	13, 30	10 438 941	5 632 365
Кошти в банках	14, 30	31 150 549	17 775 189
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	15, 30	17 148 763	10 095 933
Кредити, надані клієнтам	16, 30	65 946 584	65 462 189
Інвестиції, наявні для продажу	17, 30	65 009 361	47 441 862
Інвестиції, що відображаються за амортизованою вартістю	18, 30	12 640 713	7 195 975
Інвестиції в дочірні компанії	19, 30	24 800	24 800
Основні засоби та нематеріальні активи	20	6 535 809	3 945 327
Передплата з податку на прибуток	11	271 521	299 817
Відстрочені активи з податку на прибуток	11	-	80 672
Інші активи	21	1 440 173	1 178 882
ВСЬОГО АКТИВІВ		210 607 214	159 133 011
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	22, 30	4 639 317	16 557 088
Рахунки клієнтів	23, 30	145 586 238	94 269 726
Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	24, 30	33 418 838	29 498 132
Інші запозичені кошти	25, 30	7 039 869	7 200 519
Інші зобов'язання	26, 30	1 001 614	1 731 009
Субординований борг	27, 30	2 807 088	2 536 133
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	374 063	-
Всього зобов'язань		194 867 027	151 792 607
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	28	35 108 980	30 153 460
Резерв переоцінки будівель		1 820 998	1 193 252
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		576 751	(800 037)
Непокритий збиток		(21 766 542)	(23 206 271)
Всього власного капіталу		15 740 187	7 340 404
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		210 607 214	159 133 011

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2017 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2017 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-92 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Додаток В

Звіт про прибутки та збитки 2017р

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2017 РОКУ

(у тисячах гривень,

за винятком прибутку на акцію, зазначеного в гривнях)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2016 року
Процентні доходи	5, 30	19 740 677	19 488 683
Процентні витрати	5, 30	(14 228 173)	(13 608 785)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ДО ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		5 512 504	5 879 898
Формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	6, 30	(1 934 665)	(3 202 752)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		3 577 839	2 677 146
Комісійні доходи	7, 30	4 001 099	2 912 483
Комісійні витрати	7, 30	(1 305 079)	(787 641)
Чистий збиток від операцій з іноземною валютою	8	(451 777)	(3 601 732)
Чистий прибуток від реалізації інвестицій, наявних для продажу	30	13	3 245
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибутки або збитки	10, 30	1 155 657	3 676 053
Розформування резерву на покриття збитків за іншими операціями	6	530 170	1 065 068
Чисті інші доходи	30	180 662	94 726
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ПРИБУТОК		4 110 745	3 362 202
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	9, 30	(7 130 040)	(5 576 255)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		558 544	463 093
(Витрати)/ відшкодування з податку на прибуток	11	(21)	992
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ЗА РІК		558 523	464 085
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:			
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток		1 400	811 723
Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:			
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, наявних для продажу		148 718	1 380 033
Рекласифікація переоцінки інвестицій, наявних для продажу, що були реалізовані протягом року		(13)	(3 245)
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД		150 105	2 188 511
ВСЬОГО СУКУПНОГО ДОХОДУ ЗА РІК		708 628	2 652 596

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

18 квітня 2018 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-96 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

18 квітня 2018 року

Додаток Г
Звіт про фінансовий стан 2017р.

**ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2017 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	31 грудня 2017 року	31 грудня 2016 року
АКТИВИ:			
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	13	12 228 420	10 438 941
Кошти в банках	14, 30	17 028 838	31 150 549
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	15, 30	21 767 424	17 148 763
Кредити, надані клієнтам	16	74 502 538	65 946 584
Інвестиції, наявні для продажу	17, 30	72 901 636	65 009 361
Інвестиції, що відображаються за амортизованою вартістю	18, 30	25 202 757	12 640 713
Інвестиції в дочірні компанії та асоційовані компанії	19, 30	24 800	24 800
Основні засоби та нематеріальні активи	20	7 614 578	6 535 809
Передплата з податку на прибуток		294 694	271 521
Інші активи	21	2 276 811	1 440 173
ВСЬОГО АКТИВІВ		233 842 496	210 607 214
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	22, 30	6 435 248	4 639 317
Рахунки клієнтів	23, 30	150 151 178	145 586 238
Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	24, 30	34 548 265	33 418 838
Інші запозичені кошти	25	7 299 686	7 039 869
Інші зобов'язання	26, 30	719 458	1 001 614
Субординований борг	27, 30	2 903 463	2 807 088
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	533 569	374 063
Всього зобов'язань		202 590 867	194 867 027
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	28	49 724 980	35 108 980
Резерв переоцінки будівель		1 822 086	1 820 998
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу		725 456	576 751
Непокритий збиток		(21 020 893)	(21 766 542)
Всього власного капіталу		31 251 629	15 740 187
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		233 842 496	210 607 214

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

18 квітня 2018 року

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

18 квітня 2018 року

Виконавці: Рибалка О.В., 279-71-16, Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 7-96 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Додаток Д

Звіт про прибутки та збитки 2018р

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2018 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2017 року*
Процентні доходи, за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	6, 31	16 683 325	19 740 677
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	6, 31	2 661 660	-
Процентні витрати	6, 31	(13 894 739)	(14 228 173)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		5 450 246	5 512 504
Розформування/(формування) резерву під очікувані кредитні збитки /збитки від знецінення за активами, за якими нараховуються проценти	7, 31	1 175 156	(1 934 665)
ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД ПІСЛЯ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ ПІД ОЧІКУВАНІ КРЕДИТНІ ЗБИТКИ /НА ПОКРИТТЯ ЗБИТКІВ ВІД ЗНЕЦІНЕННЯ АКТИВІВ, ЗА ЯКИМИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПРОЦЕНТИ		6 625 402	3 577 839
Комісійні доходи	8, 31	5 236 359	4 001 099
Комісійні витрати	8, 31	(1 771 336)	(1 305 079)
Чистий прибуток/ (збиток) від операцій з іноземною	9	865 126	(451 777)
Чистий (збиток)/ прибуток від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	11, 31	(2 410 823)	1 155 657
Чистий збиток від модифікації фінансових активів та зобов'язань, що оцінюються за амортизованою вартістю та фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	31	(47 698)	-
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки/збитки від знецінення за іншими	7	(206 870)	530 170
Чистий інший дохід	31	300 823	180 675
ЧИСТИЙ НЕПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД		1 965 581	4 110 745
ОПЕРАЦІЙНІ ДОХОДИ		8 590 983	7 688 584
ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ	10, 31	(8 558 212)	(7 130 040)
ПРИБУТОК ДО ОПОДАТКУВАННЯ		32 771	558 544
Відшкодування /(витрати) з податку на прибуток	12	129 468	(21)
ЧИСТИЙ ПРИБУТОК ЗА РІК		162 239	558 523

Додаток Е

Звіт про фінансовий стан 2018р.

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2018 року	31 грудня 2017 року*
АКТИВИ:			
Готівкові кошти та рахунки у Національному банку України	14	10 600 815	12 228 420
Кошти в банках	15, 31	10 910 047	17 028 838
Похідні фінансові активи	16, 31	-	21 767 424
Кредити, надані клієнтам	17	67 543 176	74 502 538
Інвестиції	18, 31	116 590 238	96 104 393
Інвестиції в дочірні компанії та асоційовані компанії	20, 31	24 800	24 800
Інвестиційна нерухомість	19	796 869	-
Основні засоби та нематеріальні активи	21	8 953 527	7 614 578
Передплата з податку на прибуток		267 324	294 694
Інші активи	22	2 065 173	2 276 811
ВСЬОГО АКТИВІВ		217 751 969	233 842 496
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:			
Кошти банків	23, 31	54 074	6 435 248
Рахунки клієнтів	24, 31	154 016 454	150 151 178
Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	25, 31	34 496 675	34 548 265
Інші залозичені кошти	26, 31	6 618 734	7 299 686
Інші зобов'язання	27, 31	1 013 391	719 458
Субординований борг	28, 31	2 879 790	2 903 463
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	12	130 137	533 569
Всього зобов'язань		199 209 255	202 590 867
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:			
Акціонерний капітал	29	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 821 887	1 822 086
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		215 554	725 456
Непокритий збиток		(33 219 707)	(21 020 893)
Всього власного капіталу		18 542 714	31 251 629
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		217 751 969	233 842 496

*Банк початково застосував МСФЗ 9 з 1 січня 2018 року. Згідно обраного методу переходу, порівняльна інформація не була перерахована (Примітка 5). В результаті переходу на МСФЗ 9, Банк змінив презентацію деяких статей, презентація порівняльної інформації була змінена відповідно (Примітка 5).

Від імені Правління:

А. Г. Пишний
Голова Правління

25 квітня 2019 року

Виконавці: Рибалка О.В., Заднепровський К.Г., 278-60-22

Примітки на сторінках 8-117 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Г. С. Костенко
Головний бухгалтер

25 квітня 2019 року